

Jövendő

irodalmi és politikai ujság

A Tisza István szerencséje.

Templomba, tanyára, bankba ki eddig járt, művészi és léha multságoktól idegen — : íme, egyszerre megjelenik a pesti színházakban is. Tisza István gróf, aki már gymnasiumi tanrendje mellé, — hová kortársai idegen nyelvű goromba szavakat és ábrákat szoktak leírni — komoly élet-programmokat szerzett és azok valamelyikében bizonyára már benne volt:

«7. §. Miniszterelnök leszek. Ekkor kezdek színházba járni.»

Addig türtőztette magát. És ő nem látta «Bob»-ot sem. De most egyszerre mindent beszív. A minap már a színházi multságok tetején, a Vigban volt, az «Aranyhíd»-at nézte meg. A publikum pedig őt. Előadás közben percekre elhagyta és elhanyagolta legújabb, de legkomolyabb kedvencét, a szereplő Varsányi kisasszonyt és őt szemlélte, a főszereplőt. A kormányelnök pedig puritán egyszerűséggel és nagy kezével el-el fődte nemes arcát, amelyen az ifjúság vállalkozó frissességében valami melancholia fürdik, valami antipatikus báj. Lehet, hogy csak a színház az oka. de e

berlini stílusú államférfiúban, aki senkivel sem törődik, nagy adag kacérság van. Igen, e tudós, bölcs, államférfi, költő és gróf, kacér, mint amilyen a lilán piros arcú Széll volt, de ez talán őszintébbnek mutatkozott. Primadonnák ezek az első államiak — oh szíves olvasóm — hidd meg, primadonnábbak a primadonnánál és ami őket megkülönbözteti és kiemeli, föl, mindenkinek a feje fölé emeli: az a nagy testi egészség, a jó fog, a kitűnő gyomor és az, hogy magukon kívül bolondnak tartják az egész világot. (És uralkodásuk idejére talán igazuk is van.)

Komolyabban, egyszerűbben, de méltóságteljesebben nem néztek még hármass házasságtörési komédiát, mint ahogy Tisza István az «Aranyhíd»-at nézte. Néha, ritkábban mintahogy kívánta volna, nevetni is méltóztatott. A közönség el volt ragadtatva tőle. Már is szeretik és ez látszik az arcokon, hallatszik a beszédeken. És a krónika-író, akár illik, akár nem, felvonásközökben, a közönség minden rétegében hallgatódzott, mit beszélnek róla.

— Kezd nekünk tetszeni! — szólt két mágnás.

— Mégis csak a mienk! — mondta valami gentry, aki voltaképpen régi pesti sváb.

A tisztviselők ijedt tisztelettel tekintettek feléje és úgy beszéltek róla, mint akitől egyszer már kikaptak, de akitől ezután várják, hogy megbocsájt nekik.

A bankárok, üzletemberek, ügyvédek, orvosok, ujság-írók és más egyéb mesterségű férfiak, akiknek az utolsó időben rosszul ment: örömmel nyiladoztak felőle.

— Az ember végre biztonságban érzi magát! — mondá egy nagy osztálysorsjátékos.

— Lehet reményleni! — suttogta egy pénzkereskedő.

Gabonaügynökök, börziánerek és más egyéb báró-jelöltek, gentlemanok, akik a hétágú koronát még a kis

batyujukban viselik: csudálattal teli rajongással néztek fel hozzá. Szolid és katilináris existenciák, okosok, bolondok, jó és rosszhiszeműek, mindazok, akik akarnak valamit, azaz a gyors előrehaladás és hirtelen való rangugrás hívei: úgy néznek reá, mint a messiásra. Ha nem félnék a közönségtől, azt mondanám: a panamisták is boldogok. Miért? Amikor ez a legkorrektebb belföldi nem panamista! Mért törleszkednek hozzá, mi jogosítja fel őket arra, hogy tőle várjanak mindent? Az asszonyokat még értem: a fiatal ellenkancellár, amint páholyában összegubbaszkodik, olyan, mint egy ugrásra kész párduc: csupa acélosság, erő, kegyetlenség és — diadal.

Azonban ne karrikírozzunk. Magát a krónika-írót is gyönyörűséggel tölti el ez a férfiú, aki szíve és legfőképpen szava ellenére a legnagyobb népszerűség szószában van, aki diadalt arat a kurucon, holnap letiporja a labancot, és rálép a kétfejű sas lábára is. Nem hadvezér ez, hanem maga Hadúr, a rettenetes, az igazságos, — az isteni módra naiv. És ez az utóbbi nagy kvalitás az, amely megveszteget bennünket, amely tiszteletteljes részvétre indít és sírni szeretnénk, ha a Tisza István szerencséjére gondolunk. Mert íme, dicsősége teljében mit mutat az István gróf horoszkopja:

Itt egy furcsa folt. Ez a paktum. Úgy látszik, ezzel becsapta magát és mások is segítettek neki. A Kossuthékkal kötött egyesség szerint neki nem szabad erőszakos, vagy erős eszközökkel elbánni a megvadult obstruálókkal és azok maradtak, ha nem sokan is. És gyarapodnak a Kossuth pártból, akik többé nem obstruálnak, hanem csak beszélnek. Ezt csak szabad? Ilyen módon a rendes ujoncokra a császár még várhat, isten tudja meddig. Egyelőre be fogják hívni a családos embereket; játszanak katonásdit. Ime, ez kutyaszorító és nem csillag, ezen a ponton nem

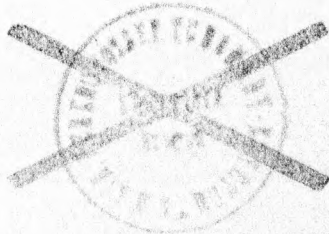
kel föl a Tisza István szerencséje. Sőt félős, hogy végső eredményben itt nem teszi le a vizsgálatot királyi kitüntetéssel, sőt a hivatásos politikusok előtt már is megbukott. Az erős, gyors rend kedvéért küldték és ez a rend, amit csinált: puha, gyanus rend. Ebben a pillanatban még az sem lehetetlen, hogy a durva lelkű és műveletlen ellenzékiek felültették. Polonyi kibékült vele, — jaj neki!

Ez azonban semmi, az újoncjavaslat törvény lesz, talán már a kora — nyáron. Lehet, tavasszal is. De aztán jön minden. Hinnéd-e, tisztelt közönség, ki a miniszterelnökben az örök hatalmat látod, hogy az életnek és egészségnek e prototípusához a legkülönfélébb halálos betegségek igérkeznek vizitbe? Meg kell csinálnia a házszabályrevíziót —: ez a tífus, ilyen vérmes embernél a vége csaknem biztosan exitus letalis. Ha valami isteni csudánál fogva megmenekült: jön a kiegyezés, amelyet nem lehet meggyógyítani, az a tabes, előrehaladott állapotban. Mondjuk, hogy megúszsza, de akkor jelentkezik galoppban a vérhányás, a virágzó, gyors tüdővész: a véderő-revízió, a véderővita. Ha csak addig viszi, ha csak abban buknék el, mint az apja, a hatalmas és dicsőséges, testén át a magyar menne egy lépést előre! Így ő is, aki a martírságot keresi, meg lehetne elégedve magával. De addig három obstrukció áll előtte. Közben egy választás, amelyet sok báró és bankár nem könnyíthet meg neki annyira, mint amennyire megnehezítette egy már elhúnyt tekintetes úr, földije, nagyváradi Szilágyi Dezső.

Ilyennek mutatkozik a Tisza István szerencséje és a krónikás — bárha együtt bámulja őt a Vígsház közönségével — ilyen horoskopot állít neki. És amíg a színpadon Varsányi kisasszony megcsalja az ura szeretőjét az urával, amíg a legboldogabb — és legkedvesebb képtelenség-

gek történnek a színpadon és ezenkívül is, amíg Tisza István a népszerűség teljében fürdik: a kacagás közepette elvonulva konsiderálunk az emberi sorson: mindnyájan azért születünk, hogy megbukjunk végül. És mindnyájunk között senki sem született annyira és olyan példás bukásra, mint az, aki felé barátai és ellenfelei úgy néznek, mint aki örökké való. Kívánnánk neki diadalt és mért ne kívánnánk? De a carmen lugubre zengését halljuk még ugyancsak ép és hatalmas alakja körül. Teljék is be sorsa mihamarabb, mert ha nem: jaj az ország nagyobbik részének, amely remélésből él. Azért mert fiatal, szép, komoly és kaczer: föl ne ülj neki vagyontalan és magyar Magyarország: ez a messiás nem neked jött, ez a bankárok, hízott pénzkereskedők és tehermentes földbirtokosok messiása és legfőképpen a csetei Herzog Péteré, akire ez tíz évig várt!

B.

Az ex-lex tanuságai.

A béke a nemzetnek olyan nagy java, hogy nem volt érte nagy ár még a megbékélés sem. Még az olyan megbékélés sem, amely újabb előretörtetést jelent a — formalizmusba. Az árat meg kellett fizetni, hogy megszerezhessük a szemlélődés lehetőségét. Mert azzal tisztában kell lennünk, hogy a harcnak ez a hosszú esztendeje annyi fogyatékoságunkról rántotta le a leplet, hogy e fogyatékoságainkon elgondolkozni elsőrendű nemzeti kötelességgé lett. Szemlélődnünk kell, hogy megállapodhassunk a hibák és a bal-esetek dolgában. Meg kell állapítanunk, hogy mi az, amit magunk követtünk el, és mi az aminek, az áldozatai vagyunk. Hiszen a harc csakis elült, de nem szűnt meg, a béke csak hadi szünet, nem hadvégezés: lássuk tehát, hogy mi az, amit nem szabad megismételünk és mi az, amit nem szabad elmulasztanunk. Ez a béke az épülés, a magába szállás, a tehetségben gyarapodás korszaka. Ezért a békéért érdemes volt megbékélni, érdemes volt a formalizmusnak azon a lejtőjén, amelyen nemzetünk évszázadok óta a joggal való éléstől a puszta jogfentartás deklarálásáig süllyedt, egy fokkal lejjebb csúszni.

A béke hasznosságáról és szükségességéről tehát ne is legyen szó, de nagyon fontos dolognak tartom, hogy a megbékélés tanulságai a nemzet számára levonassanak.

Nem tartom közéjük tartozónak azt a bölcseséget, hogy ne fogjon harcba az, aki legjobb esetben is csak a megbékélésre számíthat. Ez a bölcsesség a célszerűségtannak olyan túlzása, hogy beválik célszerűtlenségi elméletnek is. A próbálkozás is nevezetes fajtája a sikerre való törekvésnek. Igaz, hogy kockázatos fajtája, de a népek jogainak és javainak kiküzdése többnyire csak kockázatos és csak nagyritkán bizonyos eredményű vállalkozás. Az a bölcsesség kizárna minden forradalmat, és a nemzeti életet a szabályrendeletileg megállapított evolúció útjára terelné. Hanem

ezen az úton a nemzet lassan jár és nem ér tovább. Az evolúció vonala máris megtörtént haladásútjának csakis grafikonja lehet, de nem lehet az ezután bekövetkező haladás előre megállapított útvonala. Kötött marsrutákkal nemzetek nem vonulhatnak végig az évszázadokon. A nemzetek próbálkoznak, kudarcot vallanak, vagy sikert aratnak. Hadakoznak, hogy megbékélve az új harcok módozatain szemlélődve tépelődjenek.

Nos, a most vajudó béke és az útját egyengető leszerelés egyenesen rákényszeríti a nemzetet, hogy tanulja meg a nemzeti stratégiát. Hogy ismerje meg a lehetetlenségeket és a lehetetlenségek okait. Ez az obstrukció nagy nevelője volt a nemzetnek és nevelője neki a leszerelés is. Ismerjék el ezt még azok is, akik az obstrukciót kárhóztatták. S ha nem ismerik el, legaiább gondolkozzanak el az obstrukció tanításain. Egyetlen szót sem akarok ezuttal az obstrukcióra magára vesztegetni, csak éppen általánosan elismertnek akarom konstatálni azt a tételt, hogy az obstrukcióra szükség — lehet. Nincsen a parlamentárizmusnak olyan bigot híve, aki nem ismerné el, hogy a mi sajátos viszonyaink között az obstrukció lehet — nemzeti garancia is. Ez után a zárójelek közt való konstatálás után, végignézek azokon a tanításokon, amelyekkel a most folyó obstrukció a nemzetnek szolgált.

Szolgált annak a bebizonyításával, hogy a parlament nem nemzeti energia. Mert csak addig van akarata, amíg vagy egy mindenre kész kisebbség, vagy pedig egy mindenre képes kormányhatalom ezt az akaratát egyszerűen el nem koboza. A parlamentnek nincs módjában, hogy velük szemben az akaratát érvényesítse. Nincs fegyvere sem a zsarnok kisebbség, sem a törvénytelen kormányhatalommal szemben. Ebből a szempontból hiábavaló volna minden házszabály-revizió. Mert először is természetellenes az olyan házszabály, amely a nemzeti képviselő akaratának megnyilvánulását a nemzeti képviselő szabadságának korlátozásával garantálja és mert másodszor nincsen olyan szabály, amelyet a formalizmus honában formájából ki ne vetköztethetnének. A kisebb-

séggel szemben tehát a parlament nem érvényesülhet nemzeti energiaképen, csakis akkor, ha a mindenkor való zoltánizmus nagylelkűen megengedi neki, hogy a nemzeti erélyt reprezentálhassa.

De a kormányhatalommal szemben éppenséggel formalitássá sorvadt össze az a parlament, amelynek nincs hozzá való hatalma, hogy a kormányhatalmat a tevékenységétől eltiltsa. Már pedig ez a most folyó obstrukció és ez a mostig tartó ex-lex állapot bebizonyította, hogy a magyar parlamentnek nincs sem adómegtagadó, sem katonát megtagadó hatalma. Tételezzük föl, hogy nem is obstruáló kisebbség akadályozza meg az adó- és újoncmegszavazást, hanem hogy a parlament az adót és az újoncot egyenesen megtagadja. Kérdés, hogy van-e szankciója ennek a megtagadásnak olyan esetben, amikor a kormányhatalom nem akar neki szankciót szerezni? Nincs. A magyar parlament akaratával szemben minden kormányhatalom kényelmetesen tovább kezelheti az állam ügyeit. Mert van pénze és van katonája. Van adója és van hadserege. Csak költségvetése nincs és adószedésre való joga nincs. A formalizmusban úszó nemzet erre a nincsre hivatkozván, büszkén és elszántan várna, hogy beköszöntsön a világ vége, a kormányhatalom pedig nyugodalmasan szedné a közvetett adókat és hívná be a katonai tartalékokat.

A közvetett adók nemzetgazdasági kárát nem kell külön fejtegetnem. Nemcsak a szocializmus, hanem a polgári demokrácia is gazdasági átoknak tartja a közvetett adót. Mert végzetesen egyenlőtlenül osztja szét a terhet és mert valóságos progresszivitást, amolyan relativ progresszivitást jelent az adózásban a szegény ember kárára. De ime mutatkozik most egy másik kára is: abban, hogy emancipálja az adószedést a parlament hatalma alól. Az ex-lexbe belemenő kormányok akár a világ végéig elkormányozhatnak a közvetett adók, vámok és illetékek, valamint az állami üzletek jövedelme alapján. Valamivel kényelmetlenebbül ugyan, mert szűkebben, mint rendes körülmények között, hanem azért nyugodalmasan fittyet hányhatnak a törvényhozásnak.

Nagyon jól tudta Bismarck, amikor az új német birodalom bevételi forrásait megállapította, hogy milyen nevezetes hatalmi energia van a közvetett adókban. Nem is az egyes országok hozzájárulásaira, az úgynevezett matrikuláris járulékokra alapította a birodalmi bevételt, hanem a közvetett adóra. És a tervezett új német birodalmi pénzügyi reform megint csak a közvetett adókkal akar dolgozni. A közvetett adó a kormánynak a törvényhozó testülettől való függetlenségét jelenti. A parlament híres szuverenitása nagyszerű pózzá lapul, ha a kormányhatalom gúnyos tisztelettel bemutatja neki a közvetett adók és állami bevételek számadását. Ezt az igazságot konstatáltatta velünk most az ex-lex, az obstrukció és a leszerelés. Nincs nemzeti ellentállás, amikor az ellentállás csak formális kijelentés vagy indulatok folytonos háborgása. Nemzeti ellentállás csak ott lehetséges, ahol a nemzetnek van adómehtagadó hatalma. Ismétlem, hogy hatalma, nem joga. Mert a politikában legyünk realisták. A nemzet pedig formalista. Ennek a formalizmusnak boldogtalan voltát magyarázza meg most neki a nevelő, az ex-lex.

És az újoncmegtagadás sem erő, amikor a tartalékok behívása kormányhatalmi jog és amikor végső szükségben részleges mozgósítással ki lehet egészíteni az ármádiát. A nemzeti ellentállás harcosai éppen azért jól tették, hogy leszereltek, mielőtt a nemzeti ellentállás csődje nyilvánvalóvá lett. Hanem azért az érdekelt felek tisztában vannak vele, hogy a nemzeti akarat egy időre inzulvens lett. Kitanította őket erre a nagy nevelő, az ex-lex. Már most az a kérdés, hogy vajjon a nemzet hajlandó-e a békesség idejét arra fölhasználni, hogy a nemzeti ellentállás számára visszaszeresse az érvényesülés lehetőségét? Nagy, szinte szertelen finansziális reformokkal és az alkotmányjogoknak teljesen új elosztásával járna ez a hajlandóság. És nem is holnap készül-nénk el vele. Hanem a nemzeti energia biztosítása a nemzetnek életideálja. A nevelő pedig kimutatta, hogy veszendőben vannak ezeknek az ideáloknak biztosítékai.

Gerő Ödön.

Csillagok.

Sully Prudhomme.

A csillagokkal volt egykor beszédem . . .
 Ti sem lehettek — mondtam — boldogok.
 Hisz fényetek fönn az örök sötétben
 Oly fájdalmasan, oly búsan lobog.

S úgy rémlett, mintha az ég boltja mélyén
 Sóvárgó, méla árny-raj lengene —
 Számlálhatatlan gyertyák lángja égven —
 Fehérben gyászoló szűzek serege.

Óh csillagok, tán bánat készit imára?
 Vagy fájó sebből vérzik szívetek?
 Megtört sugár a szemetek sugára . . .
 Mily szenvedések könnye törte meg?

Mondjátok meg hát kedves csillagocskák,
 Orcátok mért oly könnyes, halavány?
 Mi bánt? Isteni, emberi gonoszság?
 S ők szóltak: Ah, fáj az örök magány.

Egymástól mindig távol kell bolyongnunk,
 Csak nektek látszunk egymáshoz közel.
 Édes, kéjes vágy üdvét tiltja sorsunk,
 Csillagot csillag sohasem ölel.

Hó vágyaink a lángot bárhogy ontsák,
 A részvétlen nagy éjben ellobog . . .
 És szóltam: Ertlek, értlek csillagocskák,
 A lelkek sorsa a ti sorsotok.

Enfényében szintúgy pompáz a lélek
 S vágyán csalárd hit gyúl: hogy társa van . . .
 De mind úgy ég csak árnyán gyászos éjnek
 Egymástól mindig távol, társtalan.

Fordította: Telekes Béla.

A könyvet vásárló magyar.

Jól ismert jelenet.

Balog följön vidékről Budapestre és elhatározza, hogy valami ajándékot visz az unokahúgának. Egy skatulya Kugler-cukor és valami dísz-könyv között habozik tépelődve. A probléma fölötte súlyos. Mert a cukrot meg lehet enni, de a könyvet nem. Viszont a könyv megmarad, a cukornak ellenben első nap vége volna.

Végre is a magyar írók jóságos őrzőangyala (mert van ilyen is, csak hogy persze a leglustább és leghanyagabb valamennyi angyal között) a lelki tusát az irodalom javára döntötte el és Balog eltökélt vásárló szándékkal lép egy könyvesboltba.

— Jó napot kívánok! Kapni itt könyvet?

— Óh hogyne, hogyne!

Balog gyanakodva néz körül a boltban.

— Hm! Aztán... izé... leszállított árak vannak itt?

— Óh nem. Rendes könyvkereskedői árak.

Balog nevetgélve, tréfás bosszúsággal mondja:

— No tessék, tessék! Ilyen szerencsém van nekem! Ezer könyvesbolt van Pesten és én épp abba az egybe botlom, amelyikben nincsenek leszállított árak... A körüton láttam egy könyvesboltot, három forint volt kiírva a könyv fedelére és tíz krajcárért adták. Sajnálom is, hogy nem vettem belőle vagy egy zsákkal.

— De azok bizonyosan ócska könyvek voltak.

— Tesz is valamit! Hiszen két hét alatt az úr könyve is ócska lesz nálam, annyian kérik kölcsön... De nem baj no! Majd csak megegyezünk... Adjon egy könyvet.

— Milyen könyvet parancsol?

Balog álmélkodva néz körül.

— Furcsa kérdés! Hát egy könyvet.

— Szépirodalmit?

— Meghiszem azt! Csúnyát nem is vennék. Valami szép irodalmi könyvet!

— Hát kérem, most jelent meg a kiadásunkban Halomvölgyi Elemér «Magdaléna» című regénye. Még egészen új ember az irodalomban, egy új csillag. Nagyon szenzációs könyv.

— Csak lássuk, lássuk!

A segéd egy zöld füzetet vesz le a polcról. Balog méltatlankodva dobja vissza:

— Es ezt a könyvet ajánlja nekem az úr? Hiszen ennek táblája sincs!

— Uraságodnak tehát valami díszkönyv kellene, nemde?

— Hát persze! Csak nem is viszek mást ajándékba!

— Oh, abban óriási választékunk van! Például nagyon ajánlhatom Tompa «Virágregéit».

Balog szakértő szemmel nézi a kötetet, megemelinti, hogy elég nehéz-e, megsimogatja a tábláját, hogy domború-e a díszítés rajta és megvakargatja az aranyozását, hogy nem jön-e le. Aztán kedvetlenül mondja:

— Nincs aranyosabb?

A segéd egész könyvtárat tesz elébe. De hát Balognak Shakespeare túlpiros, Vörösmarty nem elég pompás, Petőfi túlcifra, Mikszáth meg nagyon is egyszerű. De végre, úgy látszik, mégis megállapodik egy könyvben. No az már igaz, hogy ennél díszesebb nem igen lehet könyv. Csupa arany, ezüst meg tarka díszítés. A táblája olyan nehéz, mint valami pénztartó szekrény teteje. Egyébként a szövege a tűzérség emlék-albuma sok-sok fényképpel és Albrecht főhercegnek ajánlva. Kiadta a huszonegyedik százéves jubileuma alkalmával.

Balog nem tudja eltitkolni, hogy tetszik neki ez a könyv. Még néhányszor kinyitja, beteszi azt s hirtelen kérdezi:

— És mit kóstál ez?

— Nyolc forint.

— Tyűh! Az árgyélusát! Persze, a magyar írók egyre panaszkodnak, hogy nem veszik a könyvüket és olyan drágán mérik, mint a patikát!... Nem adná-é olcsóbban?

— Kérem, nálunk szabott árak vannak.

— Hehehe! De azokat az árakat csak maguk szabták meg. Pedig mi is itt vagyunk... Hát adok érte öt forintot. Mindjárt el is vinném.

A segéd türelmetlenül mondja:

— Lehetetlen. Szabott árak vannak.

— Jó, jó. Már látom, hogy itt még csak nem is alkudhatik az ember. Jól van no!

Már a zsebébe nyul, de aztán egyszerre valami ötlet villan át az agyán.

— Nincs ez a könyv világos kékben? Mert az unokahúgomnak ez a kedvenc színe.

— Nincs. Csak ez a piros kiadásunk van.

— Hm, ez már baj! Az unokahúgom utálja a piros színt... Akkor hát majd még megfontolom a dolgot... Isten áldja meg!

Balog gyorsan kiszalad az utcára és odakünn föllélegzik.

— Mégis csak jó, hogy nem vettem meg azt a könyvet hebehurgyán.

Elgondolkozva lépked és megnyugodva dümmögi:

— Nem ér semmit az egész könyv! Csupa piros!...

Így jut el ösztönszerűleg a Kugler boltja elé. Amint ránéz a kirakatra, egyszerre gyökeret ver a lába. A kirakatban a sok cukordoboz között egy ép olyan könyvet lát, amilyenre gusztusa volna. Szép kék fedelű, aranyos diszítéssel. Bemegy és lelkendezve mondja:

— Kisasszony, megvenném azt a könyvet, ami kint áll!

— Nem könyv az, hanem cukor-doboz. Porcellánból van könyv mintájára és cukor van benne.

— Ez, ez! Ez kell nekem!

Balog alkú nélkül megveszi a «könyv»-et és mikor kiért az utcára, elragadtatva mondja:

— Ez az igazi! A cukor elfogy belőle első nap, de a könyv megmarad mindörökké!

(Ne.)

Hajnali beszélgetés.

Irta: Szász Zoltán.

Már végefelé járt az Orfeum-kávéház éjjeli nővására. Egy csomó lámpa már nem izzott, ami a rendes, éjjeli fénybőséghez képest felhomályúvá, de ép ezért még bújábbá tette a termet. Ki-ki nyíló szeparé-ajtókból óriási kacajok csaptak ki, a cigányzenekar négyfelé is szétbomolva, majdnem minden sarokból fáradt, mámoros zenehullámokat küldött szét s olykor a nők szájából is apró hangfelhők keltek szárnyra, lázas zümmögéssel töltve be a párfümgözös és szivarfüstös levegőt. Hajnal volt, ennek a világnak estéje.

Én egy francia nővel ültem együtt. Már két órája beszélgettünk s észre se vettük, hogy a kávéház időközben majdnem teljesen kiüresedett. Persze nem közönyös dolgokról beszélgettünk, hanem az az óra, az a sajátos hangulat szállott reánk, mikor, ha két ember együtt van, az egyik okvetlen kiönti a szívét a másik előtt. Mivel pedig én az ilyen hangulatokkal szemben mindig erősebb vagyok, mint a többi embertársaim, ez a lelki meztelenkedés most a leányra hárult. Szegény, talán azért volt erre kedve, mivel a másokra, a testire nem volt alkalma.

— Tudod, édesem, én már sokszor gondolkoztam azon, hogy valóban olyan utálatos lény vagyok-e, amilyenek az úgynevezett erkölcsös emberek mondanak. Mert hogy így, testileg nem vagyok utálatos, azt csak elismered. Olyan ruhám van, amely a te feleségednek, ha volna feleséged, nem volna. Naponkint kétszer fürdöm s mindig egy óráig, azután fésülgetem, kezegetem, tisztítgatom magam, amit egy tisztességes asszony már tisztességből se tehet meg. Mozogni, a ruhámat fogni s enni is esinosabban tudok, mint a legtöbb nő, különösen itt nálatok keleten. A testem tehát igazán nem lehet olyan szörnyű. Hogy a lelkem az? Édes istenem! Bizony én nem vagyok szemérmes, nem tartok hűséget egy férfinak se s barátkozom bármely jött-menttel. De hát okvetlenül bűn ez? Egyszer olvastam egy francia újságkrónikában, hogy valahol északon, egy népnél a nőket a férjeik adják oda bármely vendégüknek s hogy a régi egyiptomiak nem ismerték a szemérmet. Ezerszer gondolkoztam már a dolog felett s még se jöttem rá, hogy miért vetnek meg minket, akik nem teszünk mást, minthogy esókkal, öleléssel kereskedünk, akárcsak a többi kereskedők, akik fűszert vagy ágyneműt árulnak.

Mosolyogtam.

— A dolog, édesem, még sem ilyen egyszerű. A francia újság-cikkek se mindig a legbőlesebb írások, ne gondold tehát, hogy olyan teljesen alapnelküli a mi nyárspolgáraink gyűlölete ellenetek. Van ennek oka, csak hogy az a baj, hogy azt az okot mindenki elfe-

lejtette. Mert abban igazad van: az még nem erkölestelenség, ha valaki szeret, anélkül, hogy azt a papnak vagy az anyakönyvvezetőnek bejelentette volna. Az se bűn, ha valaki az ölelésért pénzt fogad el, mivel végre a nőnek is élni kell s a legmadonnaerkölcsűbb feleséget is rendesen a férje tartja el.

— Látod, erre én is gondoltam. Én csak részletekben s több embertől kapom meg azt, amit ő egyszerre s rendesen egy embertől.

— Talán van egy másik különbség is. A tisztességes nőknek rendesen gyermekük van.

— Nekem nem lehet, mert nekem folyton szépnek kell lennem s folyton készen arra, hogy ölelkezzen.

— Hja, ez az. Ez véték a faj ellen.

— Hogyan? Mi az a faj?

A faj, szívem, nem a zsidó, vagy nem a francia, hanem egy egész állat-faj, az emberiség. Ennek az emberiségnek pedig az a rögeszméje, hogy neki szaporodni kell. Épp ezért régen már, mikor még vad népekként, vagy buta, babonás, félművelt államokban élt az ember, már erényessé emelték az anyaságot s megátkozták a kokottokat. A kis, kevésszámú néptörzsek harcias, folyton verekedő életet élnek egymással, folyton küzdenek a létért. Az marad meg, amelyik legjobban tud verekedni s erre rendesen az a törzs képes legjobban, amely legszámosabb. Épp ezért amiképpen ebben a korban minden épkezláb férfinak kötelessége a harcba menni, úgy minden anyányi nőnek kötelessége anyává lenni. A férfi, ha nem akar vért ontani a csatatéren: hazaáruló, a nő, ha nem akar vért ontani a gyerekágyban: ugyanaz. Ezekből a régi, homályos időkben minden társadalmi változáson keresztül fennmaradt a kokott iránti megvetés. Hiába szidja a mai nyárspolgár a szabadszerelmet, azért ez nem bűn. De amit nem szid, mert nagyon sok tisztességes nő is benne leledzik, az a te megvetettségednek igazi eredete. A terméketlenség.

— De hát hány más tisztességes nő irtózik a gyermektől. Nekem pedig nem egy barátnőm többszörös anya s derekasan megdolgozik az anyaságáért.

— Az emberek nem gondolkoznak lelkiismeretesen, nem mérlegelik az eseteket egyenkint, hanem csak úgy nagyjában, egész csoportonként osztályozzák az erényeseket és bűnösöket. Mivel pedig a kokottok rendesen gyermektelen élvezet-ezikkék, azért maga a foglalkozás már eleve erkölestelenné bélyegez mindenkit.

— Tehát te azt mondod, hogy legyenek gyermekeim.

Én nem mondom, csupán a kiközösítettségedet magyaráztam meg azzal, hogy ennek az ősi parancsnak nem engedelmeskedni, az átlagemberek ösztönyszerű ellenszenvét kelti fel. Sőt ellenkezőleg sokat gondolkoztam már egy mentségen számotokra. Végre is a termékenységnek más formája is van, mint a testi szaporodás. Nemrég elégettek egy böles angol embert, aki nagyon tartózkodott a nőktől; nem csak tőletek, akik túlságosan izgatóak vagytok, de a derék, becsületes, család-anyaságra született leányoktól is. Ugy látszik, nem akart szaporodni. Elégnek tartotta, ha gondolatokat termel. Ki-ki úgy vesz részt a társadalmi munkában, ahogy tud s aki egy

társadalmi szükségletet elégít ki, az nem lehet erkölestelen. Ti pedig kielégíttek egy szükségletet: a szépség vágyat. Ti a tudástokkal, ösztöneitekkel, utánozó képességetekkel egyre fejlesztetek szépséget: az önmagatok szépségét. Saját testetek szobrászai, festői és építészei vagytok. Egyre újabb vonalakban és színekben látunk titeket s míg a műsarnokok és díszterek szépségeit nagyon hamar megunja a szem, a ti testetek végiglehelésével sohse telik be. Ezért mondom, ha a művészeteknek van létjoga, a kokottoknak is van. Sőt azt is merem mondani, hogyha a zenét, — ezt a többi művészettől annyira különböző izgatószeret oda tudták csapni a költészet és a képzőművészet társaságába, a kokottságot is bátran bele lehetne kebelezni közéjük. Mert sokkal több jogossággal, mint amelylyel az építészetet megfogyott zenének nevezte valaki, nevezlek én titeket, mozgó meg hozzá festett szobrászatnak . . .

A nő, aki nyugateurópai és meglehetősen öreg lévén, nem volt oly ostoba, mint a mi fiatal keleti kokottjaink, érdeklődéssel hallgatta ezt a beszédet, melyet én tulajdonképpen kísérletezési célból, a reá való hatás kikémlelése céljából mondtam. S tapasztaltam, hogy bár álmosodott, s haza vágyódott már, mesterségének ez a beleállítása a művészetek közé, egészen felvillanyozta. De hisz érthető is ez. Egész életét fényűzés közepette töltötte el maga is fényűzési cikk lévén s a pénzköltésnek ebben a mámoros világában nem hallott mást dicsérni, mint ruháját, zenét, képet, szobrot, szőnyeget, szövetet, csipkét. Hízelt tehát neki, mikor műtárgynak neveztem őt magát. Az erkölcsi rehabilitációra, mely abban a mondásomban foglaltatott, hogy akire szükség van a társadalomban, annak létezése nem bűn, nem hederített. Mikor azonban hallotta, hogy művésznek nevezem, egész oda volt a gyönyörtől.

— Igen, ezt én mindig sejtettem. S az a gondolat is volt mindig a vigasza az életemnek, hogy a foglalkozásom nem bűn, hanem művészet.

Beszélai akart még sokat, de nem engedtem, mert félttem, hogy most már felbátorodva az új címtől, szándékosan okosan akarván beszélni, ostobákat fog mondani.

S kint már úgylis egészen reggel volt s így tényleg ideje volt már, hogy hazamenjünk. Miután elváltam tőle, még egyszer elgondoltam: önérzetessé tenni ezeket a nőket nem lehet, csak elbódítani. Ha valaki azt mondja a mesterségükre, hogy az nem bűn, de tisztességes foglalkozás, hidegek maradnak. De ha szép nevet ad a bűnüknek, ha művészeknek nevezi ki őket, boldogok.

Battersea királya.

Látogatás John Burns-nél.

«The king of Battersea» — így nevezte egyszer egy konzervatív szónok, amikor arra a példátlan befolyásra célzott, amelyet John Burns London e külvárosában élvez. Ez a név járt az eszemben, amikor Battersea felé vitt a vonat, hogy az angol munkáspárt vezérét saját birodalmában meglátogassam.

Amikor az előző napon átadtam neki a képviselőházban ajánló leveletem, nagyon nyájasan fogadott. Nyájassága az ajánlónak szólott, nem nekem, mert Bernstein Ede neve nagy tiszteletben áll az angol munkáspártnál. A kontinentális szociálisták között ő áll hozzájuk legközelebb. Mert az angol munkáspárt tulajdonképpen egészen más, mint a német, belga vagy osztrák. Kifelé ezt ugyan nem ismerik el. Emlégetik a marxista dogmákat, szociálista címeket használnak, de a fejlődés már régen elszakította őket szárazföldi társaiktól. Az érdekes ellentét mindenekelőtt az, hogy míg a kontinensen mindenütt a szervezett munkásságban van a szociálizmus főereje, Angliában a szervezett munkásság közönyösen, vagy csak látszólagos érdeklődéssel kíséri a mozgalmat. A szervezetlen munkásságban, amint azt az utolsó dock-sztrájknál láttuk, volna talán talaja a forradalmi eszméknek, de a vasöntők, vagy textil-munkások beérik a trade-unionjukkal. Alapjában véve igazuk is van. A trade-union biztosítja számukra a megfelelő munkákat, egyenrangú tényező gyanánt áll szemben a vállalkozóval, betegség vagy halál esetében gyámolításról gondoskodik, és ezzel a munkásság közvetlen érdekei ki vannak elégítve. A politikai fejlődés biztosította számukra ezen állapotot és innen van, hogy a politika iránt az angol munkásosztály csak alig érdeklődik. Míg Németországban a szociálisták nyolcvannál több kerületet tudtak meghódítani, az angol munkáspárt alig

áll néhány emberből. Vezérük John Burns, aki azonban nem annyira szociálista propagandájával, mint más tulajdonságokkal tud a tömegre hatni.

Szürke szakállal, deres hajjal, villogó, nyugtalan szemekkel állott előttem az angol munkáspárt vezére. Első pillanatra van valami hasonlóság közötté és Bebel Ágost között. Mindkettő ideges, nyugtalan természet. Mindkettőben hiányzik az a komoly ünnepélyesség, amelylyel nagy pártok vezérei rendszeren debartálják alakjukat. Mindkettő teljes közvetlenséggel beszél. És ezt a hasonlatosságot megtaláljuk akkor is, ha politikai sikereiket és nyilvános pályájukat kísérik figyelemmel. Amiként Bebel ma talán az egyedüli nagystíliú népszónok Németországban — úgy csupán John Burns tud az angol népgyűléseken a szenvedélyekhez és a szívhez szólani. Anglia parlamenti története a fényes szónokok hosszú névsorát adja nekünk. Mindezen szónokok nagyok a forma külső tökéletessége, az érvek biztos kezelése, az igazság meggyőző ereje által. A hang melegségével, a szenvedélyek felkavarásával azonban sem az ifjabb Pitt, sem lord Macaulay, vagy Disraeli nem próbáltak hatni. John Burnst azért szereti annyira a meetingek közönsége, mert valami újat, szokatlant, izgatót tud nyújtani.

A képviselőházban csak egy pár szót válthattunk, azután meghívott, hogy másnap látogassam meg otthonában, Battersea-ben. Battersea London egy munkásnegyede. Rettenetesen szabályos utcák, egyforma, szürke, de azért nem barátságatlan házak mindenfelé. Az egyik szürke házban lakik John Burns.

Egy nagy, világos szobában fogadott, amelyhez hátul még egy meglehetősen tágas fülke is tartozott. Szoba és fülke egyformán telisteli voltak könyvekkel. Amerre néztem, szekrényen, széken, pamlagon mindenütt könyvek és röpiratok heverték. John Burns észrevette a csodálkozó pillantást és elégedetten nevetett.

— Úgy-e, hogy mennyi könyvem van. Hja, ez ma Anglia legtökéletesebb munkáskönyvtára. Olyan könyveim és röpirataim vannak, amelyeket hiába keresne a British Múzeumban.

Azt hiszem, nem túlzott. Megmutatta a röpiratokat, amelyekre annyira büszke — és amelyekről emlékezem, hogy Sidney Webb és Francis Place munkáikban mindig mint alig megszerezhető példányokról beszélnek. Az első angol munkásmozgalmak korából valók, amikor még elkobozták és megsemmisítették őket. Nagyon büszke John Burns a «Fabian-társaság» kiadványainak egy teljes gyűjteményére is, amelyet szeretettel símogatótt.

— Ez sincsen meg mindenkinek! — mondá.

A könyvtárára mindig visszatért. Ez az egyetlen vagyona, — mint mondá, — de ez sokat ér.

A politikai helyzetről beszéltünk. Abban az időben az angol-búr háború még javában folyt. Burns dühös békepárti volt. Megajándékozott egy beszédével, amelyet ez ügyben tartott és amelyben a vagyonos zsidókkal igen rosszul bánt el. Általában az angol munkásmozgalomban — sokkal inkább mint a németben — van valami antiszemita íz is. Az imperiálista eszméknek nagy ellensége Chamberlainban a nagy tőke vezérét látta és erősen szidta.

Elmentünk sétálni. Burns nagy élvezettel mutogatta az egyszerű, de azért kényelmes munkásházakat, megállt a gyermekekkel az utcán, minden egyes szembenjövővel váltott egy pár szót, láthatólag egész Batterseaben otthon érezte magát. Mosolyogva mondtam, hogy a «Battersea királya» címét úgylátszik jogosan viseli. Nem tiltakozott, inkább még maga is mesélt egyes történeteket, a melyekből kitűnt, hogy Batterseaben, amelyet a megyegyűlésen és az országgyűlésen ő képvisel, tényleg milyen hatalma van.

Végül egy iskolába léptünk be. A gyerekek éppen sorban állottak és távozni készültek. Burns — aki itt is, mint mindenütt, engem osztrák tanárnak mutatott be, bár tiltakoztam, hogy sem osztrák, sem tanár nem vagyok — megkérte a tanítónőt, hogy a gyerekek a vendég tiszteletére valamit énekeljenek. A tanítónő mosolyogva bólintott, a következő pillanatban a «God save the king» hangjai csendültek meg. És az angol munkásvezér mosolyogva hallgatta, amint tiszteletére az angol király-hymnust énekelték.

Ez a jelenet világítja meg legjobban az angol szociálist. A külső formákból, a nevekből és címeiből sok van meg ott is, ámde az a belső, mélységes elkeseredés, amely például a német trónt és a német munkáspártot elválasztja egymástól, Angliában hiányzik.

Wolfner Pál dr.

A múzsa.

Szól a múzsa: énekeljünk szépen,
Mint madárka a ringó levélen;
Boldogságról, édes szerelemről,
Melyre a fagyott szív is fölenyhül.

Zengjük el, mi bűbájos az élet,
Csak csodásat, csak gyönyörűt, szépet
Tár előnkbe minden áldott napja,
Ajándékát két marokkal adja.

Mintha szívünk is a mennybe járna,
Búja nincs, csak tarka, színes álma;
Rózsatehő borul a ligetre,
Csalogányok énekelnek benne.

Híre sincsen a borongós télnek,
Róla csak az emlékek mesélnek;
Szép, sugáros, illatos tavasz van,
Mosolyog a nap fönn a magasban...

Elszökött a szolgaságnak éje,
Szabadság napja süttött beléje.
Nincs szegény, nincs gazdag, nincsen árva,
A jólét kapuja nyitva, tárva...

Forr a vérünk, a szívünk megdobban:
Benne élünk a paradicsomban!
Csillogó délben ki lát sötétet?
Bűvös álmom, vígalom az élet!

*

Hej te múzsa, hazug ez az ének,
Bár hallották már sok ezredévek!
Míg az ajkad a csókra kínálsz:
Megcsalod te széles e világot!

Csizmadia Sándor.

Mese a nő-ismeretről.

Írta: Farkasházy Zsigmond.

A két gavallér a tengerparton ült és élvezettel unatkozott. A kicsi Adonisz vékony sétapálcájával arabeszkeket rajzolt a homokba. A másik a nagy vizet nézte, mely a ragyogó napsugárban mint valami kéklő ólommassza hullámzott előtte. Nem igen szóltak egymáshoz, régi jóbarátok lévén, hallgatva is értették egymást. Többször találkoztak a nagy világvásáron s így fejlődött ki köztük a barátság, melynek az volt az alapja, hogy mindketten módfelett érdeklődtek a nők iránt. Az egyik, a nagyszakállas muszka, merő teoretikus volt. Bon Fortuneje úgyszólván sohase akadt még, de meg volt győződve, hogy az asszonyt minden titkával tökéletesen ismeri. A szép, kicsi olasznak ellenben fogalma sem volt az asszonyi lélekről, de csupa kalandból és bolond szerencséből állott az élete.

Derűs hangulatban ültek egymás mellett s örültek, hogy kóborlásaik közben újból összeakadtak.

A sétaút kanyarodójánál egy pár ember tűnt fel. Hat láb magas, szőke, német volt a férfi s formás, kicsi, fekete asszony tipegett az oldalán. Amint a gavallérok közelébe jöttek, az orosz nagy tisztelettel köszönt.

— Azt hiszem, Iván, — mondta a kicsi ember, — ön most bakot lőtt.

— Nem tudnám mivel.

— Azzal, hogy ennek az úrnak köszönt.

— Hiszen nemcsak az úrnak köszöntem, mind a kettőnek.

— Annál inkább. Mikor az ember ilyen hölgyekkel megy, nem szereti, ha az ismerősei észreveszik.

— Ilyen hölgyekkel?

— Persze. Ezzel a dámával találkoztam tegnap este a városban, mikor kereset után járt. Megérkezésem után egy kicsit szellőzni akartam s mert még útiruhában voltam, nem mentem a korszóra. Amint a városka szűkmellű házacskaik között kóborgok, egyszerre látom, hogy egy pár finom boka tipeg előttem. Tudja, hogy a szép harisnya és a jó chaussure rám úgy hat, mint a vizslára a rókasimat. Hamar utolérem az ismeretlent s egy darabig együtt haladunk. Nem gondoltam semmi rosszra, csak néztem a fitos arcocskáját s találgattam, mi fajta lehet. Nagyon jól volt öltözve, látszott, hogy a fürdő-

ből való. Csodálkoztam, hogy nem ijedt meg tőlem. Egy pár-szor jól megnézett s a szemeit — úgy-e, szép szemei vannak? — erősen rám meresztette. Ejha, gondoltam, ebből lehet valami. De még nem mertem közeledni. Csak mentünk egymás mellett. Egyszerre aztán kihívóan rám nevetett.

— Jó estét! — köszöntöttem erre.

— Na végre! — mondta ő s a karomba tette a kezét.

Ebben a pillanatban jutott csak eszembe, hogy így nem kalandok kezdődnek, hanem ügyek. Kihúztam hát a karomat az övéből s csak annyit mondtam: «Ebből úgyan nem eszel, kicsikém.» Azzal otthagytam.

— Azt hiszem, ezúttal kettőnk közül ön lött bakot, édes Rudolf, — mondta a szakállas nevetve.

— Én?

— Igen, ön. Ez az asszony ennek az úrnak a felesége.

— Hát aztán! Akkor annál kevésbbé köszöntem volna neki.

— Ön félreért. Nem a felesége keresményéből él. Nevezetes ember ez és igen jómódú. Recht Leó a neve, a német ágyúgyár igazgatója. Igazi lángelme; a Recht-ágyú tőle nyerte nevét. A sok kísérlettől a jobb fülére meg is siketült.

— S úgylátszik, azonkívül meg is vakult mind a két szemére, ha nem veszi észre, hogy a felesége ilyen.

— Oh, még ilyenebb. Nevetni fog, ha elmesélem. Lássá, ezt a gyönyörű nagy embert, aki vakon imádja a feleségét, ez úgy tartja, mint valami pompás háziállatot, de nem is tartja többre.

— No és min fogok nevetni?

— Ennek a kicsi, fekete koboldnak a vakmerőségén. Ezt a boldog házaspárt ritkán látni egyedül. Rendesen van egy harmadik, aki velük jár: az asszony mindenkori udvarlója. Az emberek pedig megfigyelték, hogy amíg az udvarló balról megy, addig az eset ártatlan. Mikor azonban a férj jár bairól, akkor a dolog komoly s Recht úr agancsai egy évjárattal szaporodtak.

— Ezt nem értem.

— Mindjárt megérti. Mondtam már, hogy Recht úr az ágyúkkal való kísérletezés közben a jobb fülére megsiketült. A bal fülének, amely az ágyútól elfordul, semmi baja. Már most, amíg az udvarló balról megy, nem beszélhet egyébről, mint ami illik. De mihelyt az asszonyka úgy intézi, hogy a férj legyen balról, akkor szabad a vásár.

— Annyi ügyessége perzeze akárkinek van, hogy jobbról kerüljön.

— Dehogy. Az asszonykától függ minden, ő pedig válogatós. Recht úr büszke ember s nem szereti, ha a hibáját

észreveszik; megy tehát egyenesen, feszesen, akár hallja a beszélgetést, akár nem. Azaz úgy tesz, mintha mindig hallaná. Az asszony pedig egyszerű módon tudja meggátolni, ha valaki akarata ellenére próbálna a favorit helyére jutni. Egyszerűen megfordul.

— Ejnye, de mulatságos.

— Úgy-e? Játék az egész, de mulatságos. Igazi asszonyi szeszély. Elvégre a szultán kendője se jelent semmit, mégis mindent jelent. A legmulatságosabb pedig az, hogy ezekről mindenki tud és mindenki kibicel az érdekes játékhoz.

— Lássá, ilyen az ember. Engem ez az asszony most kezd érdekelni s nagyon boszant, hogy azzal az ostoba incidenssel örökre elrontottam vele a dolgomat.

— Azt hiszi? Én az ellenkezőről vagyok meggyőződve.

— Tartok tőle, hogy ez egyszer cserbenhagyja a nőismerete. Ezt az asszonyt én halálosan megsértettem.

— Ez csak fokozza az eset érdekességét. Érdemes volna kipróbálni, erősebb-e az asszony hiúsága a szenvedélyénél... Tudja mit? Döntsön ő maga. Éppen visszajönnek.

Rudolf tiltakozni akart, de a másik már felugrott s eléje ment Rechtéknek, akik lassan haladtak visszafelé. Pár pillanatig beszélgettek, majd mind a hárman a pad felé néztek, ahol a kicsi ember elgondolkozva ült. Aztán hozzája lépett a barátja.

— Jöjjön, önagysága szeretne önnel megismerkedni. — Halkabban hozzátette: — Úgy-e, mondtam?

Az asszony a bemutatkozásnál ujja hegyét nyújtotta s már el is indultak, kettesével. Rechtené egypárszor féloldalt végigmérte kísérőjét, a száját erősen összeszorította s észrevehető kárörömmel várta, mit fog az mondani. Rudolf, aki ezt megfigyelte, zavartan pödörte a bajuszát, végre elszánta magát:

— Régen vannak a fürdőn, asszonyom?

Az asszony boszúsan ráncolta össze a homlokát. Ilyen könnyen nem szabadulsz a kelepceből.

— Annyit ön is tudhat, hogy tegnap már itt voltunk, — mondta erősen pointirozva.

— Igen?... Úgy?... Lehet...

— Sőt bizonyos. Hiszen találkoztunk a városban.

— Azt hittem, már elfelejtette.

— Ilyesmit asszony sose felejt el.

A szemci lassan, idegesen összehúzódtak, a hangja halk, de éles volt. A kicsi Adonisz majdnem megijedt s nagyon haragudott a barátjára.

— Asszonyom, igazán nem tudom, mit mondjak. Még bocsánatot se lehet kérnem anélkül, hogy megsértsem.

- Nem fél tőlem? — kérdezte az asszony kihívóan.
  - Ha fenyeget, már nem félek.
  - Pedig félhet. A tegnapi dologért lakolni fog.
  - Hát lakolok. Szeretném tudni, hogyan?
  - Mindenekelőtt úgy, hogy udvarolni fog nekem, reménytelenül.
  - Helyes, ezt elfogadom, különösen az első felét. Az utóbbiról majd beszélünk.
  - Dehogyan beszélünk. Az lesz a büntetése, hogy nem beszélünk.
  - Majd megvállik.
- Megint nevettek s félig ellenségesen kezét fogták.

A két gavallér megint a tengerparton lustálkodott. Rudolf nagyon kedvetlen volt s akkorákat csapott a pálcájával a szerte heverő kavicsokra, mintha minden csapásra az asszonyi szélynek egy-egy hidrafejét akarta volna leütni. A szakállas azoknak a fölényével nézte, akik mindent tudnak, sőt mindent jobban tudnak. Rudolf megszólalt:

— Barátom, ne haragudjék, de én magára komolyan haragszom.

— Ez nem épen logikus. Hanem miért haragszik?

— Még kérdi? Hiszen láthatja, milyen csávába kerültem ezzel az asszonynyal. Ezt magának köszönhetem. Mit kellett nekem ez a dolog?

— Nem szabad türelmetlenkednie.

— Mit? Ne türelmetlenkedjem, mikor három hete bolondít? Valahányszor el akarok ugrani, mindig a számhoz tartja a falatot s a végén még mindig — a baloldalán vagyok.

— Három hét, mi az? Tróját tíz esztendeig ostromolták. Higyjen az én szememnek: az asszony is türelmetlenül várja az ostrom végét.

— No én nem. Ez épen a baj: ha a hiúság meg az elfecsérelt munkáért való boszúság nem tartana, már rég lemondtam volna. Egy szóval: nem érdekel a dolog s nem éri meg az árát.

A szakállas aggódni kezdett, hogy pompás kísérlete félbemarad.

— Már megint a régi határozatlanság!

— Hát mit tegyek? — mondta Rudolf ingerülten. — Valahányszor merek valamit, mindig azt az ostoba találkozást emlegeti. Mondtam én, hogy az ilyesmit nem szokták elfelejteni. Én pedig megelégettem.

— Adok egy tanácsot. Mondja ezt meg neki magának. Jelentse ki, hogy elég volt, holnap elutazik. Százat teszek egy ellen, hogy ez hatni fog. Ha nem, utazzék el tényleg s akkor nincs többé mit a szememre vetnie.

— Így teszek.

Három nappal később. Az előbbi kép: Rudolf merő lehangoltság, a barátja vizsgálódva nézi.

— Most sincs megelégedve? Most se hálás?

— Nem vagyok.

— Különös ember. A tanácsom bevált, elérte amit akart. Es nincs megelégedve. Nem értem önt; az asszony ellen nem lehet kifogása, hiszen alig palástolja az érzelmeit.

— Túlságosan eláraszt az érzelmeivel. Az ilyen szenvedély fiatal kezdőknek való; nekem már több kényelem és nyugalom kell. Unom a dolgot, jobban mint azelőtt. Fáradt vagyok s megszököm. Punktum.

A másik vállat vont. Ő már nem volt érdekelve, miután a kísérlet sikerült, nőismeretének csalhatatlanságát igazolta.

— Megszököm. Még ma este búcsúzatlanul odébb állok.

— Búcsúzatlanul? Minek? Ez az asszony képes rá, hogy utána utazik s felkutatja a világ túlsó végén is. Inkább váljanak el békén a viszontlátásig.

A kanyarodónál feltűnt Recht Leó hatalmas alakja, mellette gyermekes vidámsággal tipegett a filigrán Aspasia. Rudolf mély köszönéssel feléjük ment és félénken húzódott az asszony jobbára. Megindultak. A férj derülten, nyugodtan, kifeszített mellel haladt előre; néha bólintott a párocska felé, mintha résztvenne a társalgásban.

— Tudja-e, Edith, — kezdte Rudolf lesütött szemmel, — hogy búcsúznunk kell?

Az asszony, aki felfogott szoknyájával néha pajkosan megérintette a férfi lábát, gyanútlanul fordult feléje.

— Búcsúznunk kell. Ma este elutazom.

Rechné megállott. Elhalványodott, aztán csupa vér lett az arca.

— Most... Ne bolondozzék... Miért?

— Mennem kell, sürgönyt kaptam. Majd viszontlátjuk egymást.

Az asszony nehezen lélekezett, égő szemébe könny gyűlt. Szenvédélyes hangon szólt:

— Rudolf, mit akarsz? Két nap elég volt? Képes volnál másodszor is megalázni.

— Édesem, túloz. Nem kívánhatja, hogy kötelességeimet elhanyagoljam. Megalázásról szó sincs. Hiszen szerettük egymást.

— Szerettük? Csak szerettük . . .

Reszketett az izgatottságtól. Aztán egyet gondolt.

— Rudolf, veled megyek.

— Ugyan, mi jut eszébe, — mondta a férfi, kicsit ingerülten. — Csak nem kezdhettek ki az urával.

Rechtne lehorgasztotta a fejét, az ajkát összeszorította s az arca egészen elfakult. Féloldalt rávetette izzó szemét a rosszkedvű emberkére, aztán hirtelen sarkon fordult.

— Menjünk haza.

A két férfi utána fordult s hallgatagon indultak vissza-felé. Az asszony egy párszor várakozóan nézett a szeretőjére, de az hallgatott. Ekkor hozzáhajolt s halkán mondta:

— Vigasztaljon legalább.

Rudolf fellélekzett. Így vagyunk? Akkor rendben minden; ez az ő szakmája. S elkezdett édesen, gyöngéden beszélni.

— Vigasztalásra csak én szorulok. Ne gondolja, hogy nekem könnyű a válás. Maga erős szenvedélyt ébresztett bennem s boldoggá tett.

Kezdett őszintén beszélni.

— Azok az órák, amiket együtt töltöttünk, azok a csókok . . . sohasem fogom elfelejteni . . .

Jobbról valami tompa moraj hallatszott, de elkerülte a beszélő figyelmét.

— Szerettük egymást . . .

Elakadt a szava. Recht állott előtte, rettentő ökle ütésre emelve. Még tisztán látta a hatalmas türkizes vasgyűrűt, ami az óriás kisujját körülfogta, aztán az ököl lesujtott. Gyorsan még egyszer. A kis ember összerogyott s a német eltorzult ajakkal, hörögve rúgott feléje. Az otromba sarok egyszer a mellkasát érte, aztán a halántékát. A nagy ember félőrülten vetette magát az élettelen testre. E pillanatban halk sikoltás hallatszott. A dühöngő homályos szeme az asszony felé fordult, aki a borzasztó látványtól megingott. Felugrott s felkapta az aláhanyatló nőt. Zavaros tekintete gyöngéden, szerelmesen pihent az ájult asszony halvány arcán. Még mindig hörögött; szelid féltéssel magához szorította a kis testet s támolyogva elindult a villák kigyúló lámpái felé . . .

. . . Nagy csend volt köröskörül. A szép kicsi ember viaszsárga fejéből csendesesen szivárgott a vér, kanyargós utat tört magának a homokban s széles kerülővel a tengernek tartott . . .

Az állam az egyén ellen.

Spencer Herbert politikai hitvallása.

Minden magasabb faj fenmaradása azt követeli, hogy két ellentétes elvnek majd egyikéhez, majd másikához alkalmazkodják. Az egyedek életük korai szakában ellenkező bánásmódra szorulnak, mint felnőtt korukban. Az embervilágtól egyelőre eltekintve, tüntessük fel ezt a változást a maguk természetes rendjében.

A természetes, ingyenes szülői segélynek azon arányban kell nagynak lennie, amelyben a kicsiny a maga és mások számára csekély értékű. E segély csak akkor csökkenhet, mikor a növekvő fejlettség következtében értéket nyer a fejlődő, először a maga, majd lassankint a mások fentartására. Az éretlenség korában a jótéteményeket a segélyezett erejével és képességével megfordított arányban kell juttatni. Nyilvánvaló, hogyha az élet ezen első részében a jótétemények az érdemekhez, vagy a jutalmak a szolgálathoz arányosulnának, a faj elpusztulna egy nemzedék alatt.

A családi közösség ez uralkodó elvével éppen ellentétes elv lép fel abban a közösségben, melyet a faj felnőtt tagjai alkotnak. Élete e szakában az egyed érdeme szerint részesül a jótéteményekben és jutalomban, érdem alatt érve mindig a képességet az élet minden követelményeinek teljesítésére, az élelem megszerzésére, a hajlék biztosítására, az ellenségek kikerülésére. A saját fajának tagjaival folytatott versenyben, s az idegen fajok elleni harcban aszerint gyarapszik és szaporodik, vagy pusztul el az egyén, amint jól, vagy rosszul van képesítve. Ha ellenkezőleg történnék, ez az idők folyamán végzetes volna a fajra. Ha a jótéteményekben, amelyekben az egyesek részesülnek, ezek alsóbbrendűségével volnának arányban, s ha ennek következtében az alsóbbrendűek sokasodása mozdíthatnák elő és a magasabbrendűeké gátolhatnák, fokozatos elfajulás jönne létre, és

a faj majd nem bírna megállani az ellenséges és versenyző fajokkal folytatott küzdelemben.

Általános tény, hogy a természet bánásmódja a családi közösségen belül, és azonkívül, merőben ellenkező elvet tüntet fel, és hogy az egyiknek betolakodása a másiknak uralmi körébe, alapjában kezdené ki a faj életét.

Ez az általános természeti igazság teljesen áll az emberi fajra is. Az emberi családban is végzetes volna a jótéteményeket az érdemhez arányosítani. S viszont a családon kívül, a felnőttek közt ki követelheti, hogy a jótétemények ne az érdemekhez arányosíttassanak? Lehet-e tagadni a veszélyt, mely abból származnék, ha a kevésbé képesített épp úgy, vagy még jobban gyarapodhatnék, szaporodhatnék, mint a jobban képesített? Egyik emberi társadalom más társadalmakkal szemben a verseny viszonyában, vagy ellenfélként állva szemben, fajnak, illetve a faj egy változatának tekinthető; amiképp tehát más fajoknál és változatoknál, úgy itt is igaznak kell lenni, hogy a küzdelemben képtelen lesz helyt állani, ha magasabb egyedeit hátrányokkal sújtja, s az alsóbbrendűeket előnyben részesíti amazok rovására. Ha a család elvét a társadalom befogadná s azt magában keresztül vinné, ha a jutalmak mindig abban az arányban volnának nagyok, amelyben az érdemek kicsinyek: igen gyorsan végzetes következmények állanának elő a társadalomra nézve.

Ellenben, ha mindenki szabadon fejtheti ki erőit azon határokig, melyeket mások egyenlő szabadsága kijelöl, ha embertársaitól annyit kap szolgálataiért, amily értékűeknek tartják azokat mások szolgálataihoz viszonyítva; ha az egyformán teljesített szerződések mindenkinek meghozzák az így meghatározott jutalékokat, s ha továbbá személyében s birtokában biztosítva van az egyén, hogy szükségleteit jövedelméből kielégítse: akkor fenn van tartva úgy az egyéni, mint a társadalmi élet éltető elve.

Igy kapjuk meg a végső tilalmat az emberek ügyeibe avatkozó törvényhozás ellen, mely, a helyett, hogy szabadon hagyná érvényesülni az erőket, minduntalan megköti, megbénítja azokat. Ha az állam meggátol némelyeket

a sör vételében, hogy mások a részegeskedésben megakadályoztassanak, ha egy kormány elveszi számos ember jóvödelmének részét, hogy némelyeket, kiknek hazájukban nem ment jól dolguk, a gyarmatokra küldjön, az általános boldogság azon alapkövetelményét hágja át, mely szerint mindenki a boldogság azon mértékét élvezze, melyet szabadon kifejtett tevékenységével megszerezhetett magának.

A szabad verseny, tevékenységünk szabad kifejtése avégre, hogy annak eredményét magunk élvezzük, ez az, ami megment a rabszolgaságtól, a mások vágyai kielégítésének kényszere alatt végzendő dolgozástól.

Nyilvánvaló, hogy ily elv mellett a nyomor nagy tömegének kell körünkben lennie. De ez csak szükségszerű eredménye a helytelen magaviseletnek. Elválasztani a rossz cselekvésektől a szenvedéseket, annyi, mint a dolgok rendje ellen küzdeni, ami még több kint von maga után.

Kárhózas a törvényhozásnak a társadalom életébe való beavatkozása. Tudatlan törvényhozók mérhetetlen szenvedéseket okoztak már az emberiségnek. Évszázadokon keresztül alkottak pl. államférfiak uzsoratorvényeket, amelyek csak súlyosították az adósok helyzetét, s azonfelül közvetve rengeteg bajokat okoztak, aminő a megtakarított tőke gyümölcsöző használatának megakadályozása. A törekvések az összevásárlások meggátolására, melyek Angliában öt évszázadon át tartottak, s amelyek következtében Franciaországban tiltva volt a piacon két bushel búzánál többet venni, nemzedékek hosszú során csak drágaságokat okoztak, fokozták a nyomort és halandóságot. Hasonló baleredményeket okoztak a törekvések a munkabérek megállapítására, melyek III. Edward alatt kezdődtek, s csak miután hosszú ideig galvánizáltak egy haldokló ipart, s tengettek egy százalomra méltó népességet, szüntek meg. Ki nem lehet méríteni mindama károk felsorolását, melyeket a törvényhozások beavatkozásai okoztak az emberiségnek, s amelynek következménye az elhatározásokban való ingadozás. A III. Henrik 20-ik törvénye óta 1872 végéig hozott határozatok négy ötöde vonatott vissza. Az 1870—72 közötti három év alatt az egészben, vagy

részben visszavont, vagy javított határozatok száma 3532 volt, melyek közül 2759-et vontak vissza egészen.

A törvényhozás büntettei azon tévedésben gyökereznek, hogy a társadalom készítmény; pedig a társadalom termék. Az alkotó egyedekben érvényesülő erők, s ezek egymásrahatásának terméke. Az emberi közösséget valami téstárhoz hasonlónak képzelik, melyet a szakács tetszése szerint pástétomhéjjá, fölfuvottá, vagy tortává alakíthat. Ha az egyéneknek maguknak nem nyújt szükségérzetük elég útmutatást, a felettük álló törvényhozók talán arravalóbbak? Hatályosabban érzik-e a törvényhozók és alkalmazottaik az orvoslandó bajokat és a kielégítendő szükségleteket? Aligha. Hisz' állásuknál fogva legjobban vannak felmentve ily bajoktól és szükségletektől.

S mi címen gyakorolják minden téren beavatkozó hatalmukat? Nem egyéb politikai babonánál az a felfogás, hogy a többségnek, mely a törvényhozást támogatja, olyan hatalma van, melynek határ nem szabható.

Egy testület tagjai a többség határozatát csak az esetben tartoznak követni, ha az azokra a célokra vonatkozik, melyek kedvéért egyesültek. Ez épp úgy áll a nemzetté egyesült testületről, mint bármely más testületről. Mik azok a célok, melyekben a nemzet tagjainak egyértelmű beleegyezése összpontosul?

Minden polgár akarja személye és tulajdona kellő megvédését. Vagyis mindenki kívánja személye és azon dolgok megóvását, melyek annak fentartására s élete kellemessé tételére szolgálnak; végre megóvását ama szabadságának, hogy e dolgokat használhassa, s továbbra is olyanokat szerezhessen.

E kívánatokat kielégíti az állam a külvédelemmel, s a személy, dolog és szerződésbetartás védelmére kifejtett igazságszolgáltatással. Mindaz, ami ezeken kívül az emberi szükségletek, vágyak, törekvések kielégítését célozza, mint a közoktatás, nevelés, vallás, közgazdaság, közegészség, közbiztonság, szóval a ma közügyeknek tartott számos ügy, nem tartozik az állam teendői közé, s ha az állam mégis belenyul ezekbe, illetéktelenül megy túl azon a körön, melynek szűk határát létének célja és alapja vonta meg.

Ellenségek.

Írta: Erdős Renée.

Együtt ültek, tanakodtak.

Az asszony egy széken térdelt és jobb könyökével az íróasztalra támaszkodott, a bal karját pedig az ura nyaka körül fonta és látható izgalommal nézett az össze-vissza dobált papirosokba, amik előttük feküdtek.

— Nem bírok elhatározásra jutni! — mondta az író, — nem bírok. Vagy megtagadom magamat és visszahozom a hősmet élve az utolsó jelenetben — s akkor óriási a siker; vagy meghalatom a hőst s kritika és közönség elégületlen lesz. De ha ez az igazság! Meg kell halnia. Meg kell halnia.

— Haljon meg! — mondta az asszony és okos szemét ráfüggesztette az urára. — Ahogy maga érzi, úgy csinálja!

A férfi idegesen fejtette le nyakáról az asszony karját. Fölállt és föl s alá kezdett járni a szobában.

— Kell magának pénz? — kérdezte. — Vagy beéri a nyárra egy kisebbrendű fürdőhelylyel? Attól is függ. Szóljon. A tavalyi bundája elég elegáns még? Nem kell helyette más? Ezekről a körülményektől sok függ.

— Palika mellé egy bonne-t kell fogadnunk! — mondta csendesen az asszony.

— No lássa. Itt van. És írjon az ember úgy, ahogy érzi, ahogy szeretné. Hát nem. A hősz vissza fog jönni, oly egészségesen, mint egy bankigazgató. Így az egész darab egy haszontalan semmiség. Hanem az a jelenet megcsinálja a sikert. Igen, igen és akkor beleteheti a kishirdetését a lapba, hogy egy francia kisasszony kerestetik.

— Várjon még ezzel a jelenettel! — mondta az asszony. — Pihenjen pár napig, egy hétig. Azalatt jöhet egy harmadik megoldás.

— Képtelenség! Nem jöhet semmi.

— A bonne-al rá is érünk esetleg jövőre! — mondta az asszony és fölsegítette az urára kabátját, aki menni készült. Közben megesókolta a kezét, az arcát, a fejét megsimogatta, de ezekért a gyöngédségekért nem járt ki egyetlen jó szó, vagy hálás tekintet se.

— Megyek. Vacsorára ne várjon. Egy kicsit járnom kell, a fejem, hogy fáj! Aztán fölnézek a klubba. Talán később jövök. Csak feküdjék le.

Az asszony fehér arca egy pillanatra elborúlt.

Fogta az ura kezét, mintha nem akarná őt elbocsátani. Kissé tétovázott, végül kimondta:

— Most haragszik ránk, ugy-e? Mi: én, meg a két gyerek, megkötjük a maga szárnyait. Ilyenkor jó volna, ha mi nem volnánk, ne kellene ránk tekintettel lennie.

— Ilyet ne mondjon! — fedtte a férfi és hirtelen a karjai közé szorította. — Maga nélkül semmi jót sem írtam volna. Ezt a darabot is magának köszönhetem. Ez nem udvarlás. Tudja, hogy maga nekem nemcsak feleségem, a munkatársam is. Tulajdonképpen magának kellene írónak lennie, nem nekem. Maga ért ehhez a mesterséghez jobban, ezzel az okos asszonyfejével.

Az asszony elpirult a dicséretok alatt és arra gondolt, hátha most megvallaná, hogy egy egész kötet novellát rejteget a fiókjában! De csakhamar győzedelmeskedett magán és nem mondott, csak ennyit:

— Maga nagyon jó!

Most már megcsókolta az ura mind a két szemét, az ajkát is.

— Legyen nyugodt! — mondta neki, — nem fogok koncessziókat tenni a közönségnek és mégis sikerünk lesz. Igaza van: jöhet egy harmadik megoldás is. Már is érzem, hogy jön. Most isten velem, mennem kell.

Még beszaladt egy percre a gyerekszobába, bár ott nehezen bocsátották el, sőt különféle megbízásokat kapott, egy csikót, trombitát, szekeret és számos képekönnyvet illetőleg.

— Jó, jó, minden lesz, amit akartok, csak parancsoljatok velem!

Letette őket az öléből és rohant.

Az asszony az ablakból nézett utána, amíg csak be nem fordult az utcáson. Akkor aztán leült az ura íróasztalához, elolvasta azt a részt, ami után a döntő jelenet következik, elolvasta kétszer, háromszor, végre egy kis rendet csinált a papirosok közt, bement a szobájába, magára esukta az ajtót és írni kezdett. Azzal a mohósággal dolgozott, amelylyel a fegyelméletlen asszonyi ösztön a művészi feladatot végzi. Tudta, hogy amit kitalált: jó. Az egyetlen lehető megoldás. Nem értette, hogy ez kikerülhette az ura figyelmét. Egyszerű, világos házi ruhában ült a kis íróasztala előtt. Szőke, finom fejét ragyogó világossággal vette körül a villamos lámpa; szép volt, az arca a rendeznél pirosabb, a szemei nagy fénynyel csillogtak a lelkesedéstől.

— Te még most is ébren vagy? — szólt be a férje az ajtó függönyén keresztül. — Mit csinálsz?

Belépett, rosszkedvű volt s hogy az asszony nem simult hozzá: kíváncsian hajolt az asztal fölé:

— Mi ez? — kérdezte.

Az asszony úgy remegett, alig tudott szólni.

— A darab! — susogta és odatolta a férje elé az irásokat.

— Megbolondultál? — kérdezte az és megütközve nézett rá.

— Valami eszembe jutott, jó gondolat, megpróbáltam, hogy — kérlek — magam sem tudom, hogy jött... Haragszik? Biztosítom, hogy...

Nem tudott tovább beszélni. Az izgalomtól egészen sápadt lett. Könyörögve nézett az urára.

— Olvassa el, hát csak olvassa el! — kérte.

— Izléstelenség. Tudja, hogy amit most tett: izléstelenség?

— Éa? Miért? De miért? Azt gondoltam...

— Nem vagyok kíváncsi arra, amit gondolt. A játékkereskedőtől megküldték már a holmikát?

— Nem tudom! — felelte az asszony.

— Pedig tudnia kellene! Jó éjt.

— Haragszik?

— Ne bántson. Hagyjon békét. Le akarok feküdni.

— Legalább olvassa el!...

— Ejh!...

Bement a szobájába és becsapta maga után az ajtót.

— Mi baja? Vajjon mi baja? — tűnődött az asszony. Be akart menni hozzá, hogy kiengesztelje, de az ajtó csukva volt. Kopogott.

— Mit akar? — hangzott belülről, nyersen, türelmetlenül.

— Hagyjon engem békén. Még csak az hiányzott, hogy maga is litteraturát űzzön. Mit avatkozik az én dolgaimba? Mikor szóltam én bele a maga befőzési módszerébe? Maradjon mindegyikünk a saját területünkön. És most jó éjt.

— Úgy? — gondolta magában az asszony és könyvesek lettek szeméi a dühtől. — Hát majd megmutatom!

És még azon az éjszakán levelet írt a férje egyik barátjának, aki kritikus volt és neki egy kicsit, távolról és félénken udvarolt. Megírta neki, hogy van egy kötet novellája, amit szeretne kiadni álnév alatt, úgy, hogy a férje ne is tudjon róla. Hogy akar-e neki ebben a dologban segíteni?...

A királynő a Raguhild szigeten.

Irta: Selma Lagerlöf.

Volt egyszer egy király, aki kelet felől, az éjszaki Ülf hosszában jött lóháton, hogy Kungahällába jusson. Az év már a vége felé hajlott. A levegő nyomasztó volt, és az ég szürke, ami gyakori ebben az időben.

Az ösvény, melyen a király haladt, dombos parti mezőkön kígyózott. Itt, ott a dombok közül égerfa ágak kandikáltak elő, és az út szélen úgy felhalmozódtak, mintha kíváncsiak lennének, hogy ki lovagol arra. Még az útra is kitolakodtak, úgy, hogy a király csak nehezen tudta a lovát közöttük átvezetni. Az esztendő már annyira előre haladott, hogy minden lombtalan volt, és az élet teljesen kihalt az erdőn, mezőn. A földön halvány, hervadt levelek feküdtek, a hosszú őszi eső által összenyomva, tömör takaró gyanánt, mely alatt számtalan bógár aludta téli álmát. Szürke és ködös volt minden, köröskörül, és a király így gondolkozott:

— Eppenséggel nem királynak való út ez!

De éppen akkor tűnt fel előtte a mocsáros parton, csaknem szorosán az út mentén, a szép Fontinhegy.

Egészen lent, a lábánál, világos sárga homokkal körülvéve, egy darabon mezítlén hegyfalat alkotott, s ez után egy sor kékes-zöld fenyő kerített egy keskeny kiszökélest. Még feljebb darabos kövezet folytatódott, kis csillogó szakadékokkal behintve, azután egy sor tölgyfa, fehér törzsszel és vörösesbarna ágazattal, s azután ismét homokkerítés. És a homok felett hatalmas hegy emelkedett, csupasz szürkés-vöröses sziklafalakkal, egészen föl a mély zöld fenyveserdőig, mely sűrűn és erőteljesen nőtt a sík hegytetőn. De a királynak semmi öröme se telhetett benne, hogy a szép hegy közvetlen közelében lehet, mert ködfoszlányok tapadtak a hegy oldalaihoz és felhődarabok borúltak föléje s a fák és szakadékok közül esőgőz terjengett mindenfelé. És így történt, hogy a színes Fontinhegy csak olyan szürkének látszott a király előtt, mint minden más.

A király mélyen, nehezen sóhajtott, míg az égerfák között lovagolt, mik nagy esőcseppeket ráztak rá és a lovára.

Egyszerre úgy beborúlt a kedélye, ahogy itten lovagolt, hogy szinte alig érzett nagyobb bánatot valaha.

— Így van mindig velem, — gondolta, — minden szürke és esős, a hova én érek. Ha a tengeren vitorlázom, olyan

sűrű köd száll fel, hogy a szemem elé tartott kezeimet se látom, és ha kilovagolok egy éjjelen, a hold a legfeketőbb felhőibe merül, hogy ne kelljen a számomra világítania. Ugy hiszem, még ha az égbe igyekeznek is, kialudnának mind a csillagok az utamon.

— Így van mindennel, amibe belefogok! — kiáltá az ökleivel fenyegetődzve. — Más királyokat pompa és becsülés, dicsőség és fény övez, míg én valóságos ködkirály vagyok. Nekem az ország nagy része megtagadja az engedelmisséget. Másképpen volt a régi királyok alatt, kik Upsalában ültek és onnan kormányozták az egész birodalmat. Azok persze kedvüket lelhatték a királyságban.

— Isten bizonyára elhatározta, hogy minden így történjék velem! — gondolá magában. — De azért küzködött ellene és nem akarta hinni. Megállította a lovát és a madárcsicsergésre figyelt. Ez annak a jele lett volna, hogy tévedett. Azonban az ég síma szürke volt és a hegy ködbe burkolva állt és a madarak már mind eltávoztak. Az egyetlen hang az esőcseppek halk zaja volt, melyek a bokrok levelein végig gurulva, a földre pottyantak.

És a király feje mindig alább hanyatlott.

— Szeretnék valami égő pirosat látni! — mondta. — Valami holló-feketét, minek a mélyében aranycsillogás van, szeretnék tiszta éneket és csengő kacajt hallani.

Megint körülnézett, azonban minden változatlan maradt s csak most vette észre, hogy még a különben csillámló folyó is éjsötéten folyik a nádak között.

Erre olyan levertnek érezte magát, hogy mindent, amivel bírt, csúnyának és értéktelennek látott. Ugy gondolt szépen épített királyi udvarára, mintha az valami nyomorúságos szénégető kunyhó lenne. Mind a győzelmei vereséggé váltak és mind az alattvalói gazembereknek és szegény koldúsoknak rémlettek előtte.

— De mindezekkel még meg lehetne békülni, — gondolá, — csak ne lenne a királynő. Ez a legsúlyosabb mind közül. Ugy is elég nehéz az életet viselni, hát még a gond, amit egy asszony okoz. A birodalmam annyi gondot okoz, hogy egy nyugodt órát nem hagy. És mégis azt kívánják az emberek tőlem, hogy új terhet vegyek magamra.

Mert úgy álltak a dolgok, hogy a király egy norvég leánynak volt az ura, egy gazdag és hatalmas hercegnőnek, de elég szerencsétlenül már akkor jelölték ki a király számára, mikor még gyermek volt.

Igy kellett ezt berendezni, hogy ne jöjjön és csenje el más valaki, de most úgy vélte a király, hogy szívesen nélkülöznél.

A királynő a lakodalom napjától kezdve, egy kis sziklás szigeten lakott, mely az északi Ülf közepén feküdt, szembe Kungahállával és Raguhild szigetnek hívták. Ott építettek kőből egy tornyot, hogy abban jól megvédve nőjön fel, míg olyan idős nem lesz, hogy az ura az udvarába vezethesse. De a király egész idő alatt otthon ült az országában s még sohasem találkoztak. És habár a király jól tudta, hogy a királynő már felnőtt, és sokan emlékeztették, hogy már itt lenne az ideje hazahozni, nem tudta elhatározni magát, hogy az udvarába hozza.

Nehéz idők jártak, felkelések támadtak és a királynőt évről-évre a szürke toronyban hagyta a vén asszonyokkal, kik kiszolgálták, és csak a szürke folyót nézhette.

No hát most végre útban volt, hogy királynőjét haza hozza. De mialatt így elgondolkozott róla, olyan rosszkedv fogta el, hogy elhagyta kíséretét, hogy egyedül lovagoljon és zavartalanul győzze le bánatát. Kiért egy széles mezőre. Nyáron télén- és juhnyájakat látott volna itten, most azonban egész elhagyatott volt, és csak felázott földet és lelegelt fűdombocskákat pillantott meg. És a király megsarkantyúzta lovát és amilyen gyorsan tudott, átszáguldozott a réten, hogy ne legyen még kedvetlenebb, mint amilyen.

Bátor férfiú volt, aki, ha a királyleány egy óriások és sárkányoktól őrzött elátkozott kastélyban ül, nyílsebesen ment volna a kiszabadítására, de szerencsétlenül, az jól megőrizve ült egy toronyban, és várt rá, és senki se akadályozta ebben a világon.

Keservesen megbánta, hogy eivette.

— Minden, ami nagy, büszke, és szép, meg van vonva tőlem. Még az sincs megengedve, hogy magam vívjam ki a feleségemet.

És mindig lassabban és lassabban haladt, mert az út most egy meredék dombra vezetett, annak a túlsó felén kezdődött Kungahälla hosszú utcája. A dombtetőn azonban tisztán látta maga előtt a király a kis Raguhild szigetet, ahol a királynő ült és várakozott rá. Látta, milyen komoran terült el a fekete Ülf közepén, látta a szürke falakat a fakó föld felett, látta a szürke tornyot kimagaslani.

Mindezt félelmetesnek és elriasztónak találta.

Nem volt itten hullámozó sáskatenger, nem voltak zöldelő halmok. Az ősz már mindent megsemmisített, mikor átvonult a tájon. Hanem a király villámló piros és éles fekete után vágyódott, és úgy vélte, hogy ez nem a helyes út ezek keresésére. Minél tovább nézte a tornyot, annál erősebb lett a meggyőződése, hogy az a sziklából nőtt ki. Lehetetlennek találta, hogy az emberek által lett felépítve. A hegy maga

volt az, mely nőni akart, éppen úgy, mint a föld erdővé nő és így keletkezett a torony. És megértette, hogy miért olyan nyomasztó, félelmetes és tömör az.

És ahogy most a királynőre gondolt, aki ott nőtt fel, úgy képzelte, hogy az egy kőképhez hasonlít, amilyent egyszer egy templom bejáratánál látott. Nem tudta másképp elgondolni, mint egy hosszú, merev arcú, szürke alakot, lapos formákkal s a rendesnél kétszer nagyobb lábakkal és kezekkel.

— De ez az én sorsom! — gondolta a király és tovább lovagolt. És már olyan közel ért a komphoz, hogy az ór a tulsó felén ajkához emelte kürtjét, jövetelét bejelenteni és a híd le lőn eresztve, s a torony kapuja kitárva.

De akkor felütötte a király a fejét, és visszarántotta a lova kantárját.

— Hiszen utóvégre is király vagyok, és senki fia nem kényszeríthet azt tenni, amit nem akarok. Senki a világon nem bírhat rá, hogy evvel a kőképpel találkozzam. Csak lehet valami hasznom abból, hogy király vagyok.

Ezzel megfordította a lovát, és ugyanazon az úton indult haza, a merre jött. Mint a szélvész száguldott, félve, hogy eltogják, s addig nem lassította meg a lova trappját, míg az égerfák közé nem ért, a parti réten, a Fontinhegy alatt.

És a királynőnek tovább is ott kellett ülni a toronyban és gyászolni és sóvárogni. És liliom volt az arca, égő piros a szája, hullámos hollófekete a haja, aranynyal átszöve, tiszta volt a hangja, mint egy dal és csengő a kacaja.

De mit használt ez a királynak? Tovább lovagolt a keskeny ösvényen az égerfák között.

Nyomor.

Fofanov.

Jár-**kel** a nagy világon
A **nyomor** szüntelen,
Némán könyezve guggol
Kopár, bús földeken.

Bujdos zordon vadonban
És orv kést feneget . . .
Nagy márvány palotákban
Attancol éjeket.

Megejtőn mosolyogva
Célotól messze csal . . .
Vígasztal éjről-éjre
Boros kupáival.

Dalos, csókos leányként
Öledben dőzsölög
S kegyetlenül kacagva
Végül a sírba lök.

Fordította: Telekes Béla.

Háború és béke.

Írta: Tolstoj Leó.

Új fordítás az orosz eredetiből.

45.

VII.

André herceg Brünben egy ismerősénél, Bilibin orosz diplomatánál szállt meg.

— Ah, kedves herceg! Hozta Isten, épen jókor! — szélt Bilibin, amikor a herceget fogadva elébe ment, — Ferenc vezesd a herceget a hálósobába! — fordult aztán a Bolkonskit kísérő szolgálóhoz, majd megint a herceghez szólt: Tehát mint győzelmi hírnök jössz! Ez nagyszerű! Jőmagam azonban betegem ténfergek itt, amint látod.

Miután a herceg megmosakodott és átöltözködött, bement a diplomata háziúr dolgozó szobájába és leült a számára már előkészített lakomához. Bilibin a kandaló mellett telepedett le.

Bilibin mintegy harmincöt éves ember volt, ahhoz a társadalmi körhöz tartozó, amelynek André herceg is tagja volt. Fiatalkor volt ugyan, de mint diplomata már nem volt az, mert tizenhat éves volt csak, amikor már szolgálatba lépett, aztán Párisban és Kopenhágában volt már, most pedig Bécsben foglalt el egy eléggé jelentékeny állást. Úgy a kancellár, mint a bécsi nagykövet jól ismerték és sokra becsülték őt. Sovány, sárgás arca telve volt nagy ráncokkal, amelyek azonban mindig oly tiszták és gondosan mosottak voltak, mint az ujjak hegye fürdés után. Ezeknek a ráncoknak a mozgása jellemző volt. Majd a homlokán képződtek széles ráncok és fölhúzta a szemöldökét, majd összevonta ezeket és az ajkai körül keletkeztek ily széles ráncok. Mélyen fekvő, nem nagy szemé mindig nyíltan és becsületesen tekintett maga elé.

— Nos, most pedig beszélj tetteitekről! — szólt.

Bolkonski szerény szavakkal mondta el a Mortier-val való ütközetet, anélkül, hogy egyetlen egyszer is említene önmagát, aztán a hadügyminiszter által történt fogadtatását beszélte el.

— Ils m'ont reçu avec ma nouvelle comme un chien dans un jeu de quilles, — fejezte be erről való előadását.

Bilibin nevetett és ráncái elsimultak.

— Cependant, mon cher! — mondta, mialatt bizonyos távolságról vizsgálgatta körmeit és bal szemét tágra nyitotta: malepé la haute estime que je proferre, a hitetlen orosz hadászattal szemben, j'avoue que votre victoire n'est pas des plus victorieuses.

Franciául beszélt tovább és csak akkor használt orosz szavakat, amikor megvetőleg akart valamit hangsúlyozni.

— Hát mi van abban. Rávetették magatokat túlerővel arra a szerencsétlen Mortier-ra, akinek összesen egy hadteste volt és ez a Mortier hozzá még ki is oszon kezetek közül! Hol itt a győzelem?

— De különben ez, — felelte komolyan André herceg, — minden hengegés nélkül mondhatjuk, hogy ez mégis jobb volt, mint Ulm...

— De hát miért nem fogtatok el legalább egyetlen egy marsallt?

— Azért, mert nem minden megy úgy, ahogy arra számítanak és mert nem minden vág úgy össze, mint a díszszemlén. Már hét órakor reggel akartuk hátba kerülni, de este ötkor se voltunk még ott.

— Miért nem értetek oda reggel hétkor? Reggel hétkor kellett volna ott lenni, — szólt Bilibin mosolyogva. — Reggel hétkor kellett volna ott lenni.

— Hát akkor miért nem győzték meg Napoleont a diplomácia útján, hogy számára jobb lesz, ha Genuáról önként mond le? — kérdezte André herceg ugyanily hangoz.

— Tudom, — szakította félbe Bilibin, — hogy ön azt hiszi, hogy könnyű dolog marsallokat elfogni, így a kandalló mellett pam-lagon ülve. Ez igaz, de én mégis kérdezem: miért nem fogták el? És ne csodálkozzék azon, hogy ha nemcsak a hadügyminiszter, hanem Ferenc ő esászári és királyi felsége sem fog különösen örvideni győzelmüknek, én, az orosz követség titkos levelezője se látok semmi okot arra, hogy Ferenc szolgámnak egy tallért juttassak ajándékol és kedveséhez ereszszem a Práterbe... az igaz, hogy itt nincs Práter...

Egyenesen szemébe nézett a hercegnek és homlokának össze-vont redői nem is simultak el többé.

— Most rajtam a sor, édesem, hogy egy «miért»-et kérdezzek, — szólt Bilibin. — Beismerem, hogy nem tudom felfogni, talán valami

diplomata finomság van mögötte, amely túlhaladja képességemet, de nem értem: Mack egész sereget veszít el, Ferdinánd főherceg és Károly főherceg életjelt se adnak és egyik hiba után a másikat követik el, és végül Kutusov az egyetlen, aki valami sikert ér el, hogy széjjelugrasztja a franciák büszkeségét és a hadügyminiszter oly csekély érdeklődést tanúsít ez iránt, hogy még a részleteket se kívánja tudni.

— Éppen azért! Voyez vous mon cher! Hurrá! A ezárért, Oroszországért, a hitért! Tout ça est bel et bon, de mit törődik az osztrák udvar az önök győzelmével? Hozzatok hírt Károly vagy Ferdinánd főherceg győzelméről — un archiduc vaut l'autre — ahogy ön tudja — és ha Bonaparte fürgeteges hadseregének csak egyetlen századát is verték volna meg, üdvölvésekkel üdvözölnék őket. De ez itt csak ingerelheti az embert, mintha csak akarattal történnék. Károly főherceg nem tesz semmit, Ferdinánd főherceg szégyent szerez a nevének. Bécsét feladják önök, nem védik már, comme si vous nons disiez: velünk az Isten és Isten legyen veletek és különösen a fővárossal . . . Ismerje be, hogy nincs sértőbb valami, mint az a hír, melyet ön hoz. C'est comme un fait exprès, comme un fait exprès. És ha önök fényes győzelmet is aratnak és ha maga Károly főherceg is arat olyat, mit változtat az az általános helyzeten? Elkésett dolog lenne mindez, miután a franciák Bécsét megszállották.

— Hogy, megszállották? Bécsét megszállották?

— Nemesak hogy megszállották, Bonaparte Schönbrunnban van és a gróf, a mi kedves Wrbna grófunk most oda megy hozzá, hogy hallja feltételeit.

Bolkonski azt hitte, hogy a fáradtság, aztán meg az utazáson és a fogadtatásai szerzett benyomásai következtében nem is tudja felfogni e szavak teljes értelmét.

— Ma reggel itt volt Lichtenfeld gróf! — folytatta Bilibin — és megmutatott nekem egy levelet, amelyben részletesen megírták a franciák egy díszszemléjét, amelyet Bécsben tartottak meg. La prime Marat et tout le trautlement . . . Látja, nem is oly örvendetes valami az ön győzelmük és hogy nem is lehet önt szabadítóként üdvözölni . . .

Folytatjuk.

TERMÉSZETTUDOMÁNY.

Világító szerves lények.

Haupt H. hallei természetbúvár rendkívül érdekes dolgokat ír le a «Naturwissenschaftliche Wochenschrift» nov. 1-i számában a némely növény- és állatfajnál észlelhető fénytüneményekről. Legösmertesebb még a szentjánosbogár (*lampyris splendidula* és *noctiluca*) viselkedése, habár ennek a villogását sem tudják egyelőre teljesen megmagyarázni. Némelyek szerint a fénysugárzás, melyet a potroha hátsó csúcsának alsó felén lévő világító szerv hoz létre, arra való, hogy a hím és nőstény bogár egymásra a sötétben is rátaláljanak. Haupt szerint ez nincs így. Ő megállapította, hogy a szentjánosbogár egész életén át, attól a perctől kezdve, hogy mint álca a tojásból kibúvik, folyton, éjjel-nappal világít, nem pedig csak bizonyos alkalmakkor. Volt idő, mikor azt hitték, hogy a szentjánosbogár fényttermelését foszfor, vagy élelőanyagok vegyi folyamat okozza. Azonban Kölliker kiderítette, hogy a világításnál működő szerv sajátos módon épített idegvégződés, amelynek izgatása közben egy NH_4O vegyjelű anyagcseretermék, mások szerint a keton nevű szerves vegyület válik ki.

A százlábúak (myriopodák) közt is sok a világító fajta. A *Geophilus electricus* például világító nyálkával van bevonva és a merre kúszik, világító nyomot hagy maga után; valószínű, hogy ezt a fényjelenséget világító baktériumok okozzák. Bacillusok hozzák létre a friss heringek fényvillogását sötétben, amelyet azért is érdemes, hogy ösmerjünk, mert ez a fénytünemény azonnal megszűnik, mihelyt a hal rothadásnak indul. A tengeri halak testét borító világító nyálkából sikerült is a fényt produkáló coccusokat kocsonyán kitenyészteni és Dubois (Páris) fizikai vizsgálat tárgyává tette a baktériumoktól termelt fénysugárkat. Véleménye szerint az élő szervezetektől produkált fény a «leghidegebb» az ismert fény-fajták közt; fényhullámai középhosszúságúak, igen kevés bennük a vegyható és a hő-sugárzás; ehhez képest csak nagyon lassan hatnak a fény-érzékeny fotograf-lemezre.

A tengerben él a legtöbb fényttermelő állat, de csak Amerigo Vespucci (Amerika első geográfusa) vette észre először a tengerviláglás tüneményét. Mióta pedig az alkimista Brand 1699-ben a vizeletből aranyat akarván előállítani, felfedezte — a fosz-

fort, a legtöbbben a tenger-világlást is foszforeszkálásnak tekintették. Csak a legújabb időben derítette ki a görcső, hogy ezt a tüneményt fénylő ázalogok, infuzóriák idézik elő. Egy ilyen ázalog egysejtű teste nem nagyobb egy hajszál keresztmetszeténél, alakja barackra, vagy szivarra emlékeztet; végtelenül vékony ostorszálcskája segítségével mozog ide-oda s ha erőművi behatás éri: protoplazmájából fény illan elő. Néha ezermillió számra úszkálnak a tenger felszínén és valahányszor hullámverés éri őket, vagy hal úszik el közöttük, rakétafényre emlékeztető tűzijáték keletkezik a vízben.

Sok tengeri féregnek, csigának, kagylónak van világító szerve, de a halak egy részének is. Kivált a tenger mélyének örök sötétségében élő halfajok veszik hasznát a saját lámpásuknak. A «Challenger» angol hajón a tenger mélyének kikutatására kiküldött tudományos expedíció a világító halfajok ezreit halászta elő.

Ámde a legtöbb felszínre hozott hal már nem élt, vagy csak utolsókat vonaglott, mert szervezetük, mely a tenger mélyén uralkodó óriási nyomáshoz alkalmazkodott, épp oly kevésbé élhet a mi 1 atmoszféra légnyomásunk alatt, mint mi emberek a légkör 10,000 méternél magasabb, ritkult rétegében.

Igy aztán csak egyetlenegyszer sikerült C. Cuh n-nak 500 méter mélységből egy még világító tinta halat, az *Enoplotheutis Diadema*-t kihalászni, amely azért kapta ezt a nevet, mert testének egész felszíne, mintha gyönyörű drágakövekkel lett volna kirakva, olyan pompás színekben ragyogott. Dr. Brandes nagyító alatt nézte a tengermélyi halak világító szervét és abban egész lámpa-szerkezetet fedezett fel. Mindegyik lámpa világító teste egy ún. «vezeték nélküli mirigy» és e fölött van egy átlátszó anyagból való mindkét oldalt homorú (biconcav) lencse, amely a fényt szétszórja a pikkely egy kicsiny nyílásán át. Némelyik halnak, pl. a *Chaulodius Sloani* nevű tengerfenéki ragadozónak, 1200—1500 lámpácskából álló világító szerve van.

Csolálatraméltó az is, amit Haupt az Amazona-Amandina nevű madárkának a fiókjainál észlelt. A fiókok csőrének zugában 4—4 gyönyörű kékszínű foltot vett észre, amelyek a sötétben villognak. Kétségtelen, hogy ennek a fény sugárzásnak nem más a rendeltetése, mint az, hogy az anyamadár könnyebben megtalálja éhes kicsinyeinek a csőrét, mikor a számukra összefogdosott rovarokat szétosztogatja köztük a sötét fészekben.

Az állati szervezet ilyen bámulatraméltó céltudatos al-

kalmazkodási képessége a természet nyújtotta körülményekhez nagyon alkalmas arra, hogy megdöntse a rideg atomisztikus anyagelvűség tanát és új híveket szerezzen a panteizmusnak, amely a világ-egyetemet nem vak erők véletlen találkozásának, hanem az emberi intellektussal analog tulajdonságokkal felruhá-zottnak tekinti.

A villanyosság a mezőgazdaságban.

Egy francia szaklapban E. Guarini közleménye azzal a szereppel foglalkozik, amelyet idővel a villanyosság a mezőgazdaságban van hivatva betölteni.

Számos terményt lehet a villanyosság segítségével gyorsabban megérlelni, az aratást úgy mennyiség, mint minőség tekintetében megjavítani. A veteménymagvak villanyozásának hatását kísérletileg a következőképpen lehet kipróbálni. Az ember a megnedvesített magvakat egy edénybe helyezi és a villanyáram sarkait bevezeti. Ha most az áramot állandóan keringni hagyjuk, a magvak a rendesnél kétszerte gyorsabban csíráznak ki, a borsó 4 nap helyett $2\frac{1}{2}$ nap alatt, a bab 6 nap helyett 3 nap alatt. Hogy e jelenségnek mi a magyarázata, nem tudjuk épp oly kevésbé, mint azt, hogy mi az

oka az ú. n. «elektrokultura» sikereinek, vagyis annak, hogy üvegburától tompított villanyos fénysugarak hatása alatt, vagy ha a légkör avagy a talaj villanyoztatik, a növényzet sokkal erőteljesebben kifejlődik, korábban érik és nagyobb termést hoz. A villanyos fény növekedésre ösztönző hatásának oka talán abban keresendő, hogy a fény állandó behatása a növényzöld (chlorophyll) szénsavképző képességét állandósítja, holott a természetben a chlorophyll csak nappal működik.

E kísérletekkel már nagyban is próbálkoztak. Villámhárító szerű vezetéseken különféle fémből való lemezeket át vitték be a talajba az elektromosságot vagy pedig dörzsvillanygép áramával hozták azt vezető összeköttetésbe. Selim Lemström ez utóbbi módszerrel 45%-kal javította a termést és a minőséget is emelte. Nagy melegeben azonban a villanyosság inkább árt, mint használ.

Közvetett hasznát veheti a villanyosságnak a gazda, ha villanyos ekével mélyebbre szántja a földjét vagy ha villanyossággal pusztítja el a földi rovarokat.

Itt említendő meg, hogy a gazdasági gépek villanyárammal hajtva sokkal olcsóbban és veszélytelenebbül működnek.

Dr. Holdenbourg kiszámította, hogy a villanyos cséplőgép használatával méter-

mázsánként 60 fillért lehet megtakarítani. Igen sok gazdaság már tisztán villamos üzemre van berendezkedve.

Egy algiri gazdaságban villamos szerkezetű gépkocsiba szedik szüretkor a szőlőt és abban szállítják a présházhoz. Galicziában villamos fűrészszel vágják a fát az erdőben. A borknak a villanyáram zamatot kölcsönöz, olajat villammal lehet tisztítani és fehéríteni, turfát néhány perc alatt élszenesíteni. Tekintve a turfa (tőzeg) olcsóságát és a szén drágulását, ez utóbbi eljárásnak jövőt jósolhatni.

Mindezen módjai a villanyosság alkalmazásának a gazdaságban, csak úgy vihetők keresztül, ha állandó áram áll rendelkezésünkre, vagyis ha a gazdasággal valamely mellék-
ipar: tejtermék-gyár, faipar-műhely, szeszgyár, cukorfinomító áll összeköttetésben, amely az áramot szolgáltatja.

Természetes, hogy egyúttal telefon, telegráf, villamos fűtés, villamos költőgép, meteorológiai regisztrálás céljaira is felhasználhatja a gazda a villanyáramot.

A villanyáram előállításának költségei vidéken sokkal kisebbek lehetnek, mint a városban: sok helyütt ingyenes a vízerő, felhasználható a szélerő, olcsó a turfa, a szén és felhasználhatók esetleg magaskemence-gázok és a hulladék elégetésekor képződő «pyro-gázok».

Ha a vízerő vagy gőzerő

távol van a gazdasági udvartól, magas feszültségű, váltakozó áramot kell odavezetni és az udvarban transzformátorok segítségével alacsonyabb feszültségűvé változtatni.

A forradalom.

AZ IZGATÓ. Valahol Bácskulán valami asztaloslegény akart szónokolni egy népgyűlésen, de a szolgabíró nem juttatta szóhoz, egyszerűen úgy, hogy nem vette tudomásul a bejelentést. Valahol másutt pedig fölállít egy kőmiveslegény, aki rosszabbul járt amannál, mert elmondhatta a beszédét. E beszédben volt sok mindenféle frázis, ami izgatásra egyáltalában nem alkalmas, de az ipsét azért mégis becsukták izgatásért, pedig hát e beszéd-től az ügyészségen kívül egyéb senki sem izgult föl. Jobb dolgot adunk a hatóságnak, föl-jelentjük az igazi izgatót, aki nem frázisokban beszél, aki csakugyan föl-lázít, mert amit mond, az igaz. Ez az izgató Farkas Ferenc miniszteri segédtitkár, tehát hivatalbeli ember, amit majd annak idején terhelő körülménynek lehet betudni a számára. Az pedig, amivel izgat, száraz statisztikát tartalmazó könyv, amelynek a címe: «Üzem- és Munkástatisztika». De ami a könyvben áll, a maga kietlen szárazságával izgatóbb, mint akárhány szociálista cikk,

amelynek szerzőjét már elcsuk-
ták. Mutatóul itt adunk belőle
egyet-mást.

A könyv mindenekelőtt be-
számol azzal, hogy a fölvetel
idejében (1901 szeptember hó-
ban) az anyaországban 2642,
a társországokban pedig 162
gyár folytatta munkáját. Az
összes gyáraknak 259.464 al-
kalmazottja volt.

A gyárak összes alkalma-
zottai között 221.823 munkás,
1.834 hivatalnok, 4.062 szolgál-
gó, 9.695 tanonc, 8.460 otthon
dolgozó és 476 fegyenc van.
A gyári munkások közül
192.861, vagyis az egész
86.94%-a életének 18. évét
már betöltött egyén; ezzel
szemben a 16—17 évesek
csoportjára 7.86%, a 14—15
évesek csoportjára 4.34% s
végül a 13 éven aluliak cso-
portjára 0.86% jut. Érdekese-
k a munkabérek adatai:

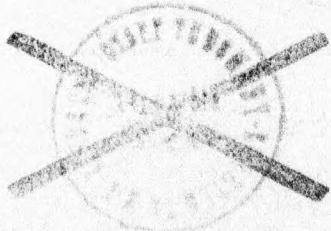
A munkabér nagysága	A munkások száma	Százalék
Kevesebb mint 10 kor.	74.556	31.07
" " 10—14 "	53.597	22.34
" " 14—20 "	49.423	20.60
" " 20—30 "	34.355	14.32
" " 30—40 "	11.165	4.65
" " 40—50 "	3.738	1.56
" " 50—60 "	1.119	0.46
Többet mint 60 "	520	0.21
Tanoncok bér nélkül	1.555	0.65
Otthon dolgozók	9.930	4.14
Összesen	239.958	100.00

Itt föltűnik, hogy a leg-
alacsonyabb bérkategóriák
a munkások legnagyobb
számával tűnnek ki. Farkas
Ferenc miniszteri segédtitkár
az adatgyűjtés főbb eredmé-
nyeiről a következő magyará-
rázatot írta:

«Azt látjuk, hogy a női

munkások legnagyobb részé-
nek (60—70%) 10 koronánál
kevesebb heti keresménye volt,
amivel ugyanebben a csoport-
ban a férfi-munkásoknak csu-
pán 18.76%-a fordul elő...
A női munkaerő gyárainkban
általában véve igen alacsony
díjazásban részesül s az ala-
acsony munkabér teszi némely
iparágban a női munkásokat
első sorban keresetté. Ha a
10 koronánál kevesebb és
a 10—14 korona hetikeres-
ményű csoportokat összefog-
laljuk, az tűnik ki, hogy a női
munkások 82.59 százaléka, a
férfi-munkásoknak pedig 42.2
százaléka hetenkint 14 koro-
nát meg nem haladó összeget
keres. A 20 koronát meghaladó
kereset a női munkások köré-
ben már ritka eset s csupán
az összes női munkások 0.82
százalékában fordul elő.»

De még ezeket a béreket
sem kapják a munkások egé-
szén. A betegségélyző pénztári
és balesetbiztosítási díjakon
kívül 21,288 munkásnak és
munkásnőnek zene, iskola és
templom címen vonnak le
kisebb-nagyobb összegeket.
Mindezekon kívül 30,998 mun-
kásnak és munkásnőnek bü-
ntetés és egyéb címen is von-
nak le nagyobb összegeket.
Ami tehát megmarad, az még
ennél a minimumnál is keve-
sebb. Ezeknek az így meg-
dönthetetlen adatokkal való
fölhánytorgatása kétségkívül
magában hordja az izga-
tás deliktumát.

Szépművészetek.

A IX. szimfónia.

A bolondos bonni muzsikus egyedül ült a szobában. A bécsi külvárosok, ahol kalandozni és — az udvar szalonjai, ahol zenélni szokott — ismerték ezt a merev, komor kifejezést az arcán, amely mintha megviselt, régi márványból volna faragva.

Egyedül ült a szobájában, kétségbeejtő rendetlenség közepette. Akkoriban sokkal több volt a rend az emberek között, mint mai nap-ság. Az emberek borzasztó rendesek voltak, alig tíz rendetlen élt minden városban: és a bolondos muzsikus volt a rendetlenek között a legnagyobb.

Egyedül ült a szobájában és az ablakra meredt. Megszűnt gondolkozni; az éjszakával nehéz nyomasztó fátyol szakadt az agyára. Kínos, fájdalmas érzések, egymás után, fájó élességek szakadtak rá, nem engedték a gondolatokat megalakulni. A sajátmaga nagyságával küzdött.

Odakünn, az ablak előtt, a sötétségből óriási szürke alak emelkedett fel. Komoly és szép volt az arca, vésztojószerű pillantása. Csendesen bezörgetett az ablakon.

A muzsikus nem hallotta a kopogtatást; mert aki az emberiséget megtanította hallani, aki maga hallotta a mezők énekét, aki hallotta miként dalol a viharban az erdő, a hegy, a folyóvíz, aki hallotta az emberi lélek megrendítő zenéjét — süket volt. De a helsejében valami visszhangzott a csendes kopogtatásra és felsóhajtott:

— Így zörget a Végzet, mielőtt belépne.

Aztán felállott, kinyitotta az ajtót, amelyen keresztül belépett az ördög.

— Akarsz-e érezni, amit még ember nem érzett, szenvedni, amit ember még nem szenvedett, élvezni, amit ember még nem élvezett, tapintani, amit ember még nem tapintott, levegőt lehelni, amit még ember nem lehelt?

A bolondos muzsikus mosolygott:

— A lelki üdvösségemet akarod érte. Ócaadom.

— Mást akarok. Vedd magadra az emberiség fájdalmát.

A muzsikus csudálkozott rajta, hogy az ördög most jót szándékozik tenni az embereken. De a Gonosz tudja, mit eszelepszik! Századok óta hordja magával a nagy fájdalmat és csak ritkán, ha akad, akire reá teheti. Mert az emberek érzéketlen tompassággal, buta mindennapisággal, hiszékeny ostobasággal vannak vértézve az ördög praktikái ellen.

A muzsikus szeme felcsillogott:

— Elvállalom a nagy fájdalmat, csak vezess. Gyerünk!

Szűk hegyszakadéokban járt a bolondos muzsikus. Kétoldalt hatalmas, beláthatatlanul magas hegyorom emelkedett. Közöttük haladt előre és csendes, hangtalan kacagással nevetett magában, mert a hegyfalak elevenek voltak. Homályos, egymásba folyó, lehetetlen alakok nyüzsögtek bennük. Lábak rugdalóztak, karok rángatóztak, tagok reszkettek.

. . . Egyszerre az eleven hegyfalból egy óriás ugrik ki. Aztán még egy, aztán ismét egy. És ott állnak a muzsikus előtt. Oly kacagató ez és oly félelmes! Mint az örület.

De a bolondos muzsikus int a kezével és az óriások eltűnnek a messzeségbe. Megharagudott az eleven hegyfalra is, annak is int és a hegyfal eltűnik.

Mégsem folytathatja az útját; gömbölyű, kívánatos asszonyi testek fekszenek előtte, oly csábító-mosolygón. Vágyakozóan nyújtja feléjük mind a két karját, de a következő pillanatban már megemberelte magát. Felkacag. És akkor ismét egyedül van.

. . . Most nagy-messziről látja ismét, miként közeledik a nyüzsgés. Már itt is van. Hatalmas hullámok, egész tenger, csupa lehetetlen, kacagatóan rémes alakokból. Egymás alá, egymás fölé kerülnek, egymásba olvadnak hajladozó karok, forgó törzsek és vigyorgó arcok. Egész tenger rémalakokból. Odaér a magános vándorhoz, felkapja sodrába. És az kacagva úszik a hullámokban. Maga körül csapkod, nevetve lubickol az élő árban, paskolja a testeket, amelyek folynak, mint a víz. És kacagva, fuldokolva merül el a nyüzsgő hullámokban.

Holdszűtté buja kertben van a muzsikus. Érez, amit még ember sohasem érzett. Rezeg, remeg benne a lélek, minden sóhajtás.

A kert körülé szótlan, szinte lélekzik a csend, mint valami élő lény. Mesés árnyakkal teli a sötétzöld pázsit, a merevre nyírt bokrok. A kövé fagyott nimfa és lábainál a faun, mintha felengedne a hold lágy sugarai alatt: megmozdulni készül.

A muzsikus pedig ott fekszik a széles pázsit-tisztás közepette és magába leheli ezt az egész bársonyos sötétkék mindenséget. Fölötte az ég, a csillagos ég! A mélységes kék ég, szeliden csillogó, szemérmesen rezgő, büszkén ragyogó csillagseregével. Csak az ilyen két nagy szem tudja befogadni ezt a mérhetetlen szépséget, amilyen a muzsikusé. Érzi, tudja ő ezt és a melle csaknem megszakad a nagy érzésben.

Egy van a csillagok szépei között, amely nem talál nyugtot. Ki akar tünni a többi között. Hivogató fénynyel, szelid rezgéssel szól a muzsikushoz: «Nézz rám, élvezz engem!» És az odapillant; széles ezüst sávban lövel le reá a fény sugar. Egyenesen a mellére, a szíve tájékára. Felszakítja a ruhát a mellén, hogy a testét érje a csillag fénye.

És érzi, miként hatol be a testébe, a szívébe a fénykard. Édes fájdalom fogja el. Minden tagja lassan, egymás után zsibbad, elhal, érzi, mint hal meg maga is . . .

A csillagok eltávoznak az égről, elszállnak felette. Aranyos vértés, apró sisakos, lándzsás vitézek mind, ezüstös csengéssel szállnak keresztül a levegőn. Csak az az egy marad fenn az égen.

Mélyen felsóhajt most a muzsikus. Keresztülfut a lelkén egy másik nagy álmodozónak a mondása:

— Fölöttem a csillagos ég — az erkölcsi világrend bennem!

Az ördög pedig, aki láthatatlanul ott áll mellette, igen megdöbbszent ezen. Mert bár nagy selma a Gonosz, de az igazságot szereti. És csak az igazat, az egész igazat. Az «erkölcsi világrend»-től pedig úgy irtózik, mint valamikor régen a keresztől meg a tömjénfüsttől.

A hátára kapta tehát a bolondos muzsikust és elszállt vele a végtelenbe.

Keresztül-kasul gomolygó, dübörgő felhők között repült az álmódó muzsikussal, arrafelé, ahol messzi, a tiszta napsugár sütött.

Az Öröm-szigete felé.

A muzsikus álmában melódiát hallott, tiszta, örömteli dallamot. Arra felérzett. És mikor alátekintett, meglátta maga alatt az Öröm-szigetét.

Magas, tömör oltáron nőalak áll. Teli, széles, erős minden idoma és mégis kecses a mozdulata. Körben, sorban, a szobor körül férfiak járnak, félig táncot lejtve. Izmos a karjuk, erős a testük, szőrös a mellük, az arcuk pedig derült és szép. Egy agg, egy ifjú, egy nő és gyermek, felváltva éneklük az öröm dalát. Egyszerű a dal, tiszta, nyugodt és ujjongó. A férfiak pedig lejtik a táncot.

Majd ifjak csapata jön; erősen lépnek, és lépéseik alatt döng a föld. Elöttük gyermekesoport jár, csengő zenével. És mikor megérkeznek az oltárhoz, mosolylyal üdvözlük egymást és együtt zengik az öröm dalát.

. . . A muzsikus mikor így alátekint a népre, amely nem gyötri önmagát: nem kételkedik, mert nem hisz, aki világosan gondolkodik, örül az életnek és teleszórja a világot költészettel, eltelik derüs, jóleső nyugalommal.

És együtt dalolja a férfakkal az öröm dalát.

Mikor visszaértek az éjszakába és a szűk szobába, a muzsikus magára vette az emberiség fájdalmát, amiként az alku szólott.

Am a Gonosz nem diadalmaskodhatott!

Mert valahányszor elviselhetetlenné nő a nagy fájdalom, a muzsikus kimegy a mezőre, leheveredik a lombos cserfa alá és a fájdalom lassanként eltávozik tőle. Zene lesz belőle.

KÖRBER.
BÉR DEZSÓ torzképe a «Jövendő» számára.

Novelli rosszkedvű.

Novelli ezúttal nem «nagy örömmel jött a magyarok tündérszép fővárosába», sőt kijelentette, hogy a magyarokat ezúttal nem találta olyan lovagias, művészetért rajongó népnek, mint annakelőtte. Nem is csuda, hogy nincs jó véleménye rólunk. Nyakán a staggione, a nagy kiadások és a színház, a Népszínház estéről-estére üres, a deficit rémséges. Ilyenkor pedig a legszárnyalóbb lelkű művész is igazságtalan.

Persze, ő nem tudja, hogy mindennek nem a lovagias magyar nemzet, hanem maga a Népszínház az okozója. Az utóbbi esztendőök összes tévedései, amik ezt a színházat egész a siralomig megnyomorították, nem érnek föl ezzel az egy tévedéssel, amely Novellit

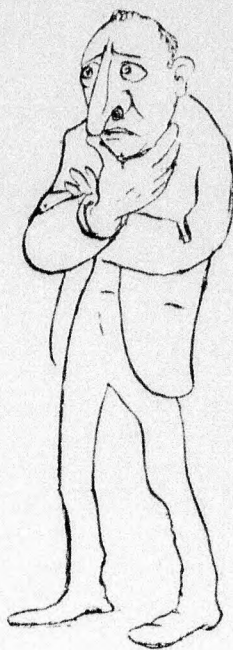
idehozta. Ez a színház, amelynek nézőtere akkora, mint egy granárium, a színpada óriási zajos, lármás produkciókra építődött, — ez a színház ajánlja föl a maga óriási hajlékát a legintímebb drámai színművészet vendégszereplésére! Bosszantóan nevetséges! Ha az Uránia színpadán millénumi díszfölvonulást rendeznének kétezer lovassal, nem volna akkora képtelenség, minthogy Novelli a rémséges nagy Népszínházban játszsa el rekedtes hangjának ezernyi finom változatát.

Persze, a Népszínház könnyen lehetett nagylelkű Novellivel szemben. Ez a színház csak nyerhet már minden véletlenül. Affelől már nyugodtan alszik a — közönség. Elhallgatta hát Novelli előtt, hogy karácsony hetében talán maga a kis Jézuska is közönség nélkül vendégszerepelne és nem figyelmeztette, hogy ez a színpad mindenre való, csak finomabb művészetre nem.

Hogy aztán micsoda ringy-rongy díszletekkel segített Novellinek, ezen talán már meg se kell ütközni. A mai kor legnagyobb színművészetét egy elsőrendű fővárosi színház csupa nyomorúságos, kopott, lehetetlen, stílustalan kulissza-rongygyal vette körül, úgy, hogy ami kevés illuziót a tágas nézőtéren ki tudott halászni a közönség a hangokból, az végkép megsemmisült e nyomasztó szegénység láttán.

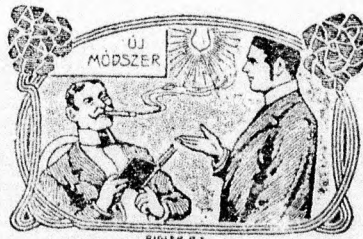
Ez a színház, amely jobban eszébe juttatja a közönségnek az emberi nyomort, mint száz «hajléktalanok menedéke», amely a maga kicsi feladataira is erőtlen: arra vállalkozott, hogy a színpad élő királyának lesz a házigazdája. Mintha az ólom vállalkoznék rá, hogy gyűrűbe foglalja a gyémántot.

Nc.

lányelvekre
tanít egyedül sikeres módszerével a
MODERN INSTITUTE
OF LANGUAGES

Igazgatója: SINGER-PERCEVAL, Budapest, VI., Teréz-körut 2.
Elite termek urak, hölgyek és serdültebb gyermekek számára. — Főolvasások és társalgó körök. — A legelőkelőbb társaság találkozója. (High life.) — Oktatás az intézeten kívül is. — *Intelligens külföldi tanerők.* — Prospektusok.

JÖVENDŐ

1903. DECEMBER 20.

B.: A Tisza István szerencséje.
 Gerő Ödön: Az ex-lex tanuságai.
 Sully Prudhomme: Csillagok.
 Ne.: A könyvet vásárló magyar.
 Szász Zoltán: Hajnali beszélgetés.
 Wolfner Pál dr.: Battersea királya.
 Csizmadia Sándor: A múzsa.
 Farkasházy Zsigmond: Mese a nő-ismeretről.
 Az állam az egyén ellen.
 Erdős Renée: Ellenségek.
 Selma Lagerlöf: A királynő a Raguhild szigeten.
 Fofanov: Nyomor.
 Tolstoj Leó: Háború és béke.
 Természettudomány.
 Világító szerves lények.
 A villanyosság a mezőgazdaságban.
 A forradalom.
 Az izgató.
 Szépművészetek.
 A IX. szimfónia.
 Körber. Bér Dezső torzképe a «Jövendő» számára.
 Ne: Novelli rosszkedvű.
 Hirdetések.

Szerkeszti: Bródy Sándor.

Főmunkatárs: Ambrus Zoltán, Gárdonyi Géza.

Szerkesztőség: Honvéd-utca 10.

Kiadja: A Jövendő kiadóhivatala, Honvéd-utca 10.

A Jövendő előfizetési ára egy hónapra: egy korona, félévre 6 korona.
 A Jövendő megjelenik minden vasárnap. Ezenkívül rendkívüli kiadásokban.

Szabadalmak kidolgozását, védjegyek és mustrák lajstromozását pontosan és lelkiismeretesen végzi a

Szabadalmakat Értékesítő-Vállalat, Pásztor (törv. bej. cég)
Budapest, Erzsébet-körút 17/v. Mindenféle szabadalmi ügyekben felvilágosítás díjtalan.

Nemzeti Szalon (művészeti egyesület) IV., Ferenciek-tere 9.

A Nemzeti Szalon téli tárlata ma nyílik meg s ez az agilis és előkelő művészeti egyesület ezúttal megint tanúságot tesz arról, mennyire fontos és becses szerepet tölt be művészeti életünkben. Nem arra a nemzeti és kulturális misszióra célunk, amit azzal teljesít, hogy egymásután mutatja be legjelesebb mestereinket, hiszen arról legékebben beszél most Munkácsy Mihály tizenkét, a magyar közönség előtt eddig még ismeretlen remekműve, melynek bámulatára egész Budapest felzarándokol a Szalon-ba, hanem a művásárnak arra az ízléses és praktikus módjára, amit ez a fiatal szervezet honosított meg a magyar műpiacon. Mióta a Nemzeti Szalon fennáll, a képek iránt érdeklődő és vásárló közönségnek nem kell műteremről műteremre kilincselnie, amíg magának alkalmas műtárgyat talál, hanem a főváros szívében, a Kossuth Lajos-utcai Cziráky-palotában az év minden hónapjában új meg új kiállítást talál, szabadísznek alkalmas, olcsó és művészi niveau n álló képekből, szobrokból és iparművészeti tárgyakkól. Nem lehet eléggé hangsúlyoznunk, mily jelentős fellendülés állana be művészeti életünkbe, ha közönségünk végre belátná, hogy a közelgő karácsonyi ünnepek alkalmából, de egyéb, pl. névnapj és más alkalmi ajándéknak nincs alkalmasabb, mint egy-egy szép kép, vagy szobor. S hogy ezek a művészi dolgok épp oly olcsók, mint az értéktelen és silány nippel, vagy porcellánok, arról mindenki éppen a Nemzeti Szalon-ban szerezhet meggyőződést. Aki megtekinti az idei téli tárlatot, melyet tegnap mutattak be a sajtó képviselőinek, igazat fog nekünk adni s magának szerez nagy művészi gyönyörűséget.

Érdekes Könyvtár

című új könyvalakú szépirodalmi folyóirat első (karácsonyi) száma díszes kiállításban, tetszetős alakban, szokatlanul kiváló tartalommal jelent meg. Tartalma közül kiemelendők **Mikszáth Kálmán**, a kitünő elbeszélőnek «**Batjus zsidó lánya**» és «**Pletyka**» című rendkívül érdekes novellái. Ezenkívül gazdag rejtvénypályázati rovat, ismeretterjesztő apróságok stb. teszik a 64 oldalra terjedő füzet tartalmát. A lap előfizetési ára negyedévre 1 korona, mely összeg az

„**Érdekes Könyvtár**“

kiadóhivatalába (VIII., József-körút 65.) küldendő.

❖ ❖ IRODALMI UJDONSÁG! ❖ ❖
A LEGSZEBB, MODERN DÍSZMŰ!

KORONGHI LIPPICH ELEK KÖLTEMÉNYEI

a magyar irodalomban páratlanul álló művészi díszszel, kötetben jelentek meg a PALLAS irodalmi és nyomdai részvénytársaság (V. ker., Honvéd-utca 10.) kiadásában. A kötet írója a magyar szépművészeti és költői irodalomnak egyik régi, előkelő munkása, akinek magasröptű, bensőséggel teli, szép költeményeiben két évtized óta gyönyörködik a művelt olvasó-közönség. Költészete egy igazi művészlélek megnyilatkozása.

E költemények eszményi tartalma és alakja ihlette meg két kiváló művészünket: KRIESCH Aladárt és NAGY Sándort, hogy művészi izlésük és tudásuk egész tárházát kiaknázzák a gazdag színpompájú versek illusztrálására. A költővel rokon művészlélek lelkesedése teremtette meg e harmónikus, szép munkát, mely egyaránt díszére válik a magyar költészetnek és a magyar képzőművészetnek.

E kötet művészeti díszai és gyönyörű rajzai a Nemzeti Szalon 1903. évi rajzkiállításán állami díjjal való kitüntetésben részesültek. — A képek összes eredeti példányait az Orsz. m. kir. Iparművészeti Múzeum vásárolta meg. — Az albumszerű nagy díszkötetből a kötött példány ára 16 korona, a fűzött példány ára 12 korona. A kötet minden könyvkereskedésben kapható, vagy közvetlenül a Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaságnál (V., Honvéd-utca 10. szám) rendelhető meg. A kötet művészeti részének a beosztása a következő:

- a bekötési táblát rajzolta Kriesch Aladár,
- a kötet béllés-papírosát rajzolta Nagy Sándor,
- a «Sappho»-ciklus képeit és keret-díszait rajzolta Kriesch Aladár,
- a «Mesék» ciklusának képeit és keret-díszait rajzolta Nagy Sándor,
- az «Énekek» ciklusának képeit és keret-díszait rajzolta Kriesch Aladár.
- az «Emlékek» ciklusának képeit és keret-díszait rajzolta Nagy Sándor.

A könyv művészeti díszítését intézte Czákó Elemér, az Orsz. m. kir. Iparművészeti Múzeum könyvtárnoka.

E kötet már művészeti újszerűségénél fogva is eseménye lesz az idej könyvpiacnak s bizonyára óriási feltűnést fog kelteni a külföldön is, hol a magyar reproduktív művészet, iparművészet és főleg a modern nyomdai technika nagy diadalát fogja hirdetni. Karácsonyi ajándéknak szebb művet nem produkált még eddig a magyar könyvpiac bizonyára s e könyv előállítása dicsőséget fog hozni a Pallas-nak is.

A legújabb könyv.

Tarka krónikák. (A ma anekdotái.) Nagy Endre, a Jövendő belső munkatársa, a fiatal írói gárda egyik legkiválóbb tagja, takaros kötetbe gyűjtötte a jelen sok anekdotáját, amelyet a színhagyomány egyébként csak megtizedelve őrzött volna meg. Intim jellemvonások szereplő egyéniségek életéből, nevezetes események rejtettebb részletei, mulatságos történetkéek tizenhárom íven át váltakoznak szóra-koztató tarkaságban. Mindegyik rejt magában valami tanulságos adalékot korunk intimebb történetéhez, zamatos fordulatos megírása pedig könnyed, élvezetes olvasmánygyá teszi. Több mint száz mulattató bús történetet foglal magában a kötet, amelyet a Jövendő előfizetői bérmentve 2 koronáért rendelhetnek meg a Pallas részvénytársaságnál (Budapest, V., Honvéd-utca 10. szám). A könyv ára a «Jövendő» előfizetésével egyidejűleg is beküldhető.

A szöveg- és borítékpapiros az Első Magyar Papiropar R.-T. gyártmánya. Pallas részvénytársaság nyomdája, Budapesten.

Jövendő

irodalmi és politikai ujság.

==== Kérje ingyen és bérmentve =====

a legújabb, 1904. évi, körülbelül 3000 díszes ábrát tartalmazó árjegyzéket

KELETI J.

orvos-sebészi mű- és kötszergyárostól
Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 17. sz.

Tartalmazza az összes újdonságokat, melyek a betegápoláshoz és betegkényelemhez szükségesek, minden eszközt rendszeresen a megfelelő betegséghez osztályozva, u. m.: cs. és kir. szabad. legújabb rendszerű sérvkötők, testegyenészeti gépek (műfűzők, járós és támgépek), művétagok, műkezek és műlábak. Továbbá: Hygienikus gummiáruk minden célra. Valódi angol és solingeni aczéláruk.

FRISSERO

Egy specialista véleménye: A Mágnes-pasztilla ható anyaga páratlanul áll a maga nemében. Minden férfi orvosi tanács nélkül bátran beveheti.

Egy 36 éves ember fiatal férj levele: «Ha tudtam volna, hogy mi az a Mágnes-pasztilla, akkor — dacára sok lumpolásomnak — tíz évvel előbb nősültem volna.»

Egy 60 éves bácsi ezt írja: Mióta a Mágnes-pasztillát használom, én is tapasztalom azt a mondást, hogy «Öreg ember nem vén ember».

Egy 40 éves szép asszony idézése: Mit ér az élet «Mágnes-pasztilla nélkül!»

Az erőfejlesztő és fiatalító Mágnes-pasztillák visszaadják az elgyengült erőt későbbi korban is; az izmokat megacélozzák, fiatal erőt kölcsönöznek.

☞ Egy doboz Mágnes-pasztilla ára 4 korona. ☞

Aki szükségét látja az ilyen Mágnes-pasztillának, az írjon a pontos címre:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12.

Minden rendelő pontos utasítással másnap kezéhez kapja

Biztos hatás öreg és fiatal embereknél.

ÖREGEK

ÚJ ERŐ

BERKETZ I.

UTÓDA kelme-, selyem-festő- és vegytisztító-gyár
IX. ker., Kinizsi-utca 14. szám.
Gyűjtő-telepek: Váci-u. 51. sz., Üllői-út 30. sz.,
Izabella-u. 66., Kerepesi-út 78. — Telefon 63-36.

Asztalos- és kárpitos-bútorok, függönyök, asztal- és ágyterítők bárminő stílusban, ízléses, szép kivitelben, jutányos árban szerezhetők be:

NEMES ÉS LENGYEL asztalos- és kárpitos-iparosoknál
IV., Kecskeméti-utca 6. sz., I. em.

RAUCH EDE fényképészeti műintézete „Helios” arcképek és festmények készítésére, Budapest, Nagymező-utca (bejárat Király-utca 52.)
1 életnagyságú fénykép kerettel 3 korona, legünomabb olajfestmény 10 korona, 6 drb Mignon-fénykép 1 korona, 6 drb vizit-fénykép 2 korona, 10 drb képes levelezőlappal saját fényképpel 2 korona, 6 drb kabinet-fénykép 4 korona, 6 drb nagy Makart 5 korona. Minden faj a legkitünőbb kivitelben. Vidéki megrendelések minden kép után eszközöltetnek. Vasár- és ünnepnap is egész napon át nyitva. Felvételek 8 óráig este, villanyfény mellett. Ügynököket mindenütt foglalkoztatunk.

Keztyű

férfi és női glacé-keztyűk
80 kr.-ért páronként.
Minden pár felpróbálható.

Kapható:

Kerepesi-út 9a.

Andrássy-út 47.

Legtökéletesebb arctisztító és szépítő szerek!

Törvényesen védve.

Törvényesen védve.

Ezen világhírű Akácia-arckenőcs nem ártalmas, sem higanyt, sem ólmot nem tartalmaz; minden arcot üdít, frissít és szépít.

Igazi úrnőknek egyedüli kedvelt piperecikkei:

Kriegner-féle AKÁCIA-crème	2 korona
„ AKÁCIA-pouder	1 „
„ AKÁCIA-szappan	1 „

Vérszegénység, étvágytalanság, sápkór, idegesség, gyor-
gyítására és gyenge gyermekek erősítésére a leghatásosabb
készítmény a **Kriegner-féle**

TOKAJI CHINA VASBOR.

E nagyon kellemes ízű ital kiváló sajátosságait az országos
egészségügyi tanács is méltatta s ajánlása a belügy-
minisztérium engedélyével látta el.
Nagy üveg ára 6 korona, kis üveg 3.20 korona.

Főraktár: Magyar Korona-gyógyszertár Budapest, VIII., Kálvin-tér.

Postai szétküldés utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után naponta

BERKETZ I.

UTÓDA kelme-, selyem-festő- és vegytisztító-gyár
IX. ker., Kinizsi-utca 14. szám.
Gyűjtő-telepek: Váci-u. 51. sz., Üllői-út 30. sz.,
Izabella-u. 66., Kerepesi-út 78. — Telefon 63-36.

A legjobb közlekedési eszköz.

Bármennyit fejlődik is a technika, a legjobb közlekedési eszköz mégis a — láb. És sajátságos, az emberek mindazáltal nem becsülik meg kellőképen és csak akkor térnek észre, amikor már késő a bánat.

Aki meg akarja becsülni a lábait, meg akarja óvni a rossz cipő sanyargató nyomásától, hóvítól és a forró kövezet sugárzó hőjétől, az forduljon Domonkos Lajos cipészhez (Teréz-körút 32. sz.) Dús választéka mellett, amely formás, tartós és kényelmes cipőgyártmányokból áll, megrendelésre is készít cipőt. Minden lábnak megvan a maga külön egyénisége, akárcsak az embernek, és Domonkos Lajos készítményeinek éppen az a tulajdonságuk, hogy alkalmazkodnak minden láb egyéni alakulásához. És mert fő üzleti elve az olcsóság, íme minden rangú embernek lehetővé teszi, hogy megbecsülje a lábait és megmenekedjék a rossz cipő elviselhetetlen kínzásaitól.

BERKETZ I. UTÓDA kelme-, selyem-festő- és vegytisztító-gyár
IX. ker., Kinizsi-utca 14. szám. —
Gyűjtő-telepek: Váci-u. 51. sz., Üllői-út 30. sz.,
Izabella-u. 66., Kerepesi-út 78. — Telefon 63-36.

A legújabb könyv.

Tarka krónikák. (A ma anekdotái.) Nagy Endre, a Jövendő belső munkatársa, a fiatal írói gárda egyik legkiválóbb tagja, takaros kötetbe gyűjtötte a jelen sok anekdotáját, amelyet a szájhagyomány egyébként csak megtizedelve őrzött volna meg. Intim jellemvonások szereplő egyéniségek életéből, nevezetes események rejtettebb részletei, mulatságos történetkéek tizenhárom íven át váltakoznak szórakoztató tarkaságban. Mindegyik rejt magában valami tanulságos adalékot korunk intimebb történetéhez, zamatos fordulatos megírása pedig könnyed, élvezetes olvasmányná teszi. Több mint száz mulattató bús történetet foglal magában a kötet, amelyet a Jövendő előfizetői bérmentve 2 koronáért rendelhetnek meg a Pallas részvénytársaságnál (Budapest, V., Honvéd-utca 10. szám). A könyv ára a «Jövendő» előfizetésével egyidejűleg is beküldhető.

Elektromágneses gyógyeljárás.

Konrád (Müller) Jenő svájci mérnöknek harcászati célokra felállított készülékei körül foglalatostkodván, feltűnt neki, hogy azon munkásai, akik nagy erejű váltakozó elektromágneses áramot fejlesztő készülékek közvetlen közelében dolgoztak, álmoságról panaszkodtak, míg azok, akik történetesen idegfájdalmakban szenvedtek, bántalmuk megszűntét jelezték. E tapasztalatok indították őt arra, hogy a váltakozó mágneses áram hatását az állati és emberi szervezetre nézve tanulmány tárgyává tegye. Hosszas kísérletek után 1898-ban végre sikerült neki egy oly apparatust összeállítani, amelynek segítségével az elektromágneses áramot gyógycélokra felhasználhatta.

Miután az orvosi körök érdeklődését e találmánya iránt felkeltette, az aarai (svájci) kórház igazgatója vállalkozott első ízben arra, hogy azt orvosi szempontból felülbírálja. Minthogy az aarai kórházban végzett kísérletek megerősítették a feltaláló tapasztalatait, rövid idő múlva a kontinens nagyobb városaiban (Berlinben, Bécsben, Budapesten, Rómában, Bernben, Hamburgban, Münchenben, Zürichben stb.) hírneves ideggyógyászok felügyelete alatt ezen új gyógyeljárás tanulmányozása céljából kísérleti állomásokat szereltek fel.

A váltakozó elektromágneses áram megnyugtató, fájdalmat csillapító és álmothozó hatású, teljesen veszélytelen és minden káros utóhatás nélküli. Kitűnő eredménnyel alkalmazható tehát az elektromágneses gyógyeljárás: álmatlanság, idegesség (neurasthenia), idegfájdalmak (ischias), fejfájás, ideges szív-, ideges gyomor és ideges bélbántalmaknál, valamint csúzos stb. megbetegedéseknél.

Nagy előnye ezen új gyógyeljárásnak az, hogy alkalmazása kényelmes és teljesen fájdalomtalan. Kényelmes azért, mert a betegnek levetkőznie sem kell; fájdalomtalan, minthogy tapintó érzékünkre hatást nem gyakorol.

A budapesti elektromágneses gyógyintézet (Dr. Grünwald-féle szanatorium kerti pavillonjában, VII., Városligeti fasor 13–15. szám), mint a vele állandó összekötetésben álló külföldi társintézetek, mintaszerűen van berendezve és **Dr. Réh Béla** vezetése alatt áll, aki annak idején résztvett e gyógy mód tudományos kipróbálásában is.

A legnagyobb gond.

A szülő, akinek iskolába járó gyermeke van, jól tudja, hogy mi a legnagyobb gond. Az iskola, bármily tökéletes is, legföljebb a tanórák ideje alatt neveli a gyermeket, de irányító, felügyelő hatalma nem terjed ki a nap legnagyobb szakára, amikor a gyermek kikerül az iskola falai közül.

Ezért nélkülözhetetlen minden gondos szülőnek, hogy megismerje a Gerő Ferenc-féle középiskolai internátust (Nagy János utca 3. sz.).

Ez az internátus igazán házagpótló, mert tudomány, nemes szórakozással tölti be azt a hézagot, amit a középiskola hágy a tanuló-ifjú idejében.

Az intézetnek háromféle növendékei vannak, úgymint:

Bennlakók, akik évi ezer korona díjért a főváros legegészségesebb részében, a villanegyedben kapnak higiénikus ellátást és a legkiválóbb tanárok nevelik őket a középiskola tananyagában.

A bejárók, akik délutáni állandó tartózkodásra járnak be és itt havi húsz korona díjért előkészítik őket a másnapi iskolai tananyagra és azonkívül uzsonnában és testedző játékban részesülnek.

Végül a **katonai előkészítés** alatt levők, akik hat hónapig tartó tanfolyamon képeztetnek ki az önkéntesi vizgára. Minden évben két tanfolyam van, az egyik szeptemberben, a másik januárban kezdődik. Azonkívül pedig van egy tízhónapos tanfolyam olyan növendékek számára, akik négy középiskolát sem végeztek.

Érdeklődők forduljanak prospektusért Gerő Ferenc igazgatóhoz (Nagy János-utca 3. sz.).

A szépség titka.

A bőr ápolásáról.

Előkelő, női társaságban nemrég élénk vita tárgyát képezte az a kérdés, hogy van-e tulajdonképpen egy szépséges, üde női arcnak is bizonyos titka. A szenzációs budoár-vitához természetesen a szépek mindannyian hozzászóltak.

— Van is a szép arcnak titka, szólt türelmetlenül egy szépségéről híres grófnő. — Bizony van, kapta válaszul egy még szebb, fekete szemű és szőke hajú bájos bárónőtől. — És mi volna az? — kérdezte most már az egész előkelő társaság nagy kíváncsian. — A szépség titka — a bőr ápolása . . .

Mert régi igazság, hogy az arcbőr és kezek ápolása nem egyszerű hiúság, de mondhatni önmagunk iránti kötelesség. Tudvalevő dolog, hogy az arcbőr és a kéz, csak állandó gondozás mellett nyer üdeséget, rugékonyságot és a sokat irigyelt szépséget. Az ember arca és keze van leginkább kitéve a tél hidegének és nyáron a nap égető hevének. Ezek a külső hatások a bőr legnagyobb ellenségei. De a vér néha kissé sós összetétele, mely különböző kiütésekben nyilvánul, szintén nyomokat hagy az ember arcán. És ez ellen van orvosság. Langyos, szappanos vízzel naponként mosakodni s azonkívül még bizonyos szerekkel való bedörzsölés is ajánlatos, hogy a külső káros hatásoknak ellentárhasson. Angolországban, Franciaországban, Párisban az élén, egy vegyi készítményt használnak és ez az úgynevezett «Ugorkatej», melyet Balassa Kornél gyógyszerész készít. A bőrápoló és szépítő szerek közt a Balassa-féle «Ugorkatej» méltán az első helyet vindikálhatja magának, mert az Ugorkatej — orvostanárok szakvéleménye szerint — abszolút ártalmatlan. Illata kellemes, nem romlik és használata egyszerű. A tejszerű finom folyadék hamar beszívódik s éppen azért nappal is használható. Az arcbőrt megtisztítja szeplőktől, májfoltok, pörsenések és bőratkáktól (Mitesser) és kellemes, puha, bársonyszerűséget kölcsönöz. Az Ugorkatej hatását támogatja a Balassa-féle valódi angol Ugorkaszappan, mely igen disztíngvált, kellemes illatú, kitünő habzású, és a valódi angol Ugorkapoudre. Ugy az Ugorkatej, mint a szappan és Poudre mellé teljes magyar és német használati utasítás van mellékelve. Az Ugorkatej ára 2 korona, a szappan 1 korona, három db egy dobozban 2 korona 40 fillér, a poudre 3 színben 1 korona 20 fillér és 2 korona. Kapható Balassa Kornél gyógyszerertárában, Budapest—Erzsébetfalva.

Főraktár Budapesten Török József gyógyszerertárában, Király-utca 12. és Andrássy-út.

Nem mind arany, ami fénylik.

Ez a bölcs és igaz közmondás sok főfájást okozott már azoknak, akik ékszert akarnak vásárolni. Mert a csillogó, kedves ékszer épp olyan, mint a szép asszony: épp oly ragyogó és épp oly megbízhatatlan.

E jogos aggodalom ellen csak egy orvosság van: az ember ne forduljon, csak olyan ékszerészhez, akinek becsületessége, üzleti megbízhatósága minden kétségen fölül áll. Ezért hívjuk föl különösképpen olvasóink figyelmét a Wirth János és fia ékszerész- és órás-cégre. (Ferenciek-tere 9. sz., Cziráky-palota.)

Ez a nagyszabású, dús üzlet 1870, tehát harmincnégy esztendő óta áll már fenn és egyre jobban virágozva élvezi a közönség bizalmát. A vevő aggodástól, kétkezdéstől mentesen vásárolhat itt, mert minden kis cikknek végső, szabott árát kéri. Ékköves ékszerek, arany és ezüst holmik a leggazdagabb választékban kaphatók itt és e dolgok kivételében a legautentikusabb és legmodernebb művészi izlés egyaránt érvényesül.

A sivatagban — teveháton.

A sok ázsiai utazó között, akik teveháton járnak a sivatagot, mi is magunkénak vallhatunk egyet. Ez Agobián úr; de ő nem régi szógyökök után kutat, sem stratégiai útvonalakat tanulmányoz, neki egészen speciális hivatása van. Ő azokat a csodaszép szőnyeget kutatja föl, amelyeknek színpompáját csak ott a keleti nap ragyogásában, a keleti ember buja fantáziája tudja összeválogatni.

Fáradságos munka ez, de gazdag is a gyümölcse. Ez a titka, hogy az «Agobián és Adorján» cég szőnyegkereskedésében (Váci-utca 36. sz.) a keleti szőnyegek egész kíncházája van. Minden darab a tarka Kelet terméke és olcsó is, mert nem haszonleső közvetítők kezén át kerül Budapestre, hanem maga a cég társtulajdonosa szerzi be azokat eredeti beszerzési helyükön. Ugyanakkor a cég másik főnöke, Adorján úr, a világlátott, művelt kereskedő tapasztalatait érvényesíti a boltban, hogy a vevőközönség minden igényét kielégítse.

Én csunya voltam!

Igy kezdte elbeszélését egy fiatal hölgy, akinek az arcképe itt látható. «Máskülönben nem voltam kellemetlen megjelenésű, csak az arcom volt évek óta pörsenésekkel (vimmerlivel), májfoltokkal, szeplőkkel és pattanásokkal, valamint más tisztátalanságokkal annyira elégtelenítve, hogy majdnem visszataszító volt és bizony arra a leverő tapasztalatra jutottam, hogy e miatt valamennyi leány között utolsónak találtnak.

A legkülönbözőbb szereket kezdtem megpróbálni. A legtöbbje mitsem használt. Sok közülök halványította ugyan egy kissé a csunya foltokat, de teljesen el nem mulasztotta. Sőt még azt is megsínyletem, mert az arcboróm sárgás, beteges színt kapott, a fogaim is megsárgultak, meglazultak, gyakran főfájásban szenvedtem, a fülem zúgott és más ilyen kellemetlen dolgok jelentkeztek. Természetes, hogy nemsokára föl is hagytam e szerekek használatával és erre a fentebb mondott kellemetlen érzések el is múltak; igen ám, de ekkor meg az arcom tisztátalanságai léptek fel megint a régi mértékben. Most már közel voltam a kétségbeeséshez! Ekkor egy kirándulás alkalmával egy idősebb angol úrnővel ismerkedtem meg, aki ritka szép, tiszta és rózsás arcszínével tűnt fel nekem. Kérdésemre, hogy miáltal érte el azt a csodásan szép arcszínt, minőt még ifjú, piros-pozsgás leányoknál is ritkán látni, így válaszolt:

— Az én arcszínemet egy teljesen ártalmatlan, törvényileg is védett szernek köszönhetem, melynek a neve «Helin». Ezt a pompás illatú, nem zsírozó crémet Indiában ismertem meg, hol férjemmel töltöttem néhány évet, ki ott angol hivatalnok

volt. Teljesen ártalmatlan, de azért igen nagy hatású indiai növényekből állítják elő, régi bevált módszer szerint, ezt a szépitőszert, amely Indiában mindenütt használatos és csodálatos hatása folytán az utóbbi időben Angliában, Amerikában, Franciaországban és a többi országokban annyira elterjedt, hogy a legelőkelőbb köröktől a legszerényebb falusi leányig mindenki csak ezt használja.

Nagyon hálásan köszöntem meg a tapasztalt és világlátott angol hölgynek a nyújtott felvilágosításokat s rögtön négy doboz «Helin»-t rendeltem magamnak, melyet aztán utasítás szerint használtam. Már néhány nap múlva észrevettem, hogy az arcomat elégtelenítő foltok és tisztátalanságok halványultak, néhány hét után pedig teljesen eltűntek, úgy hogy arcom szép sima lett, tiszta és üde, arcszínem rózsás és habos, úgy, hogy ismerőseim, kik hosszú ideje nem

láttak, alig ismertek rám. Amint eddig az utolsó voltam, most hirtelen én lettem a kényeztetett kedvencek és rövid idő múlva azt mondták, hogy én vagyok hét vármegyének a legszebb leánya. Mint ilyen, el is nyertem választottam szerelmét, ki oltárhoz is vezetett. Társnőimnek, kik még nem kísérelték meg e csodás szert, a legmelegebben ajánlhatom, hogyha valami tisztátalanság csúllítja el arcukat s gyönyörű üde színt akarnak kapni s azt megőrizni, hozassanak néhány doboz «Helin»-t a főraktárból: Vértess és Tsa Lugos 277. sz. — 4 doboz ára használati utasítással, csomagolással, bérmentesítve 2 frt 40 kr., 12 doboz 6 frt. Négy doboznál kevesebbet nem lehet küldeni, mert a csomagolási és postaköltségek drágák.

Egy női-divat-áruházról. Régi, jó hírnevű cég üzlete és gazdag kirakataival a Deák Ferenc-utca és Bécsi-utca sarkán. Nem kell bemutatnunk a céget, jól ismeri a hölgyközönség. Ha régi és jónevű czégről szólunk, úgy menten kitalálják, hogy a **Schwarz Ignác és Társa** confection-cégről van szó. Nagy áruházuk Budapesten IV. kerület, Deák Ferenc-utca 9. szám alatt van. Az üzletet 1867-ben alapították, főirányelve volt és lesz: ízléses és kitűnő minőségű árút adni a lehető legolcsóbban. A legújabb modellek confectionban, kosztüm- és toiletteokban a párisi újdonságok valóságos remekei. Pompás kabátok, gallérok, kosztümök és toiletteket a legnagyobb változatban láthatók a nagy divatáruházunkban. — Vidékre mintákat és nagy képes árjegyzéket készséggel küld.

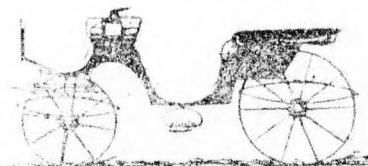
Karácsonyi vásár. Van-e hölgyek számára kedvesebb és hasznosabb ajándék, mint ízléses és szép toilette-cikkek? Bizonyára nincs, s hogy a budapesti közönség mennyire átérzi ezt, mi sem bizonyítja jobban, mint az a bámulatos forgalom, melynek a Grünwald és Váhl cég ez ünnep előtti hetekben örvend. Még látnivalónak is impozáns az a dús készlet, mely a Váci-utca 26. szám alatti gyönyörű üzletben kínálkozik ízléses női fehérneműekben, fess blouzokban, igéző pongyolákban és színpompás juponokban, hát még mily megvesztegetők azok az olcsó árak, melyekkel a jónevű cég minden konkurencián felül áll. Ha még felemlítjük, hogy menyasszonyi kelengyékben ez a cég szállítja a legfinomabb különlegességet, meg fogjuk érteni azt a látogatottságot, melynek a gyönyörű váci-utcai üzlethelyiség állandóan örvend.

KAPRIÓRAI MÁRVÁNYBÁNYÁK SEIDNER MIKLÓS, Soborsin.

Ajánlja kiváló szépségű és minőségű hazai színes nemes márványait. Bütormárványlapok nagybani gyártása. Oszlopok, kandallók, ballustrádok, stb. a legszebb kivételben, olcsó árakon.

* Nagyszabású gépberendezés. * Költségmentesek ingyen. *

Számos kiállítás arany-
éremmel kitüntetve.

Első alföldi legnagyobb kocsigyártó-telep.

Ifj. Hodács János

Kocsigyártó

Szeged, Kistisza-u. 4/b. | Tűri kocsik nagy választékban raktáron.

Képes árjegyzék ingyen.

A SZAMÁRPHUTER
gyógytárban, Király-utca 12. és Nádor gyógytár, Váci-körút 17. 1 üveg ára K. 2.—

egyetlen gyógyszere, mely tökéletesen bevált a **Syrup Orientalis**. Kapható: **BORDAS JÁNOS** gyógyszerésznél Jászberényben; Budapesten: **Török J.**

A RIVIERARA

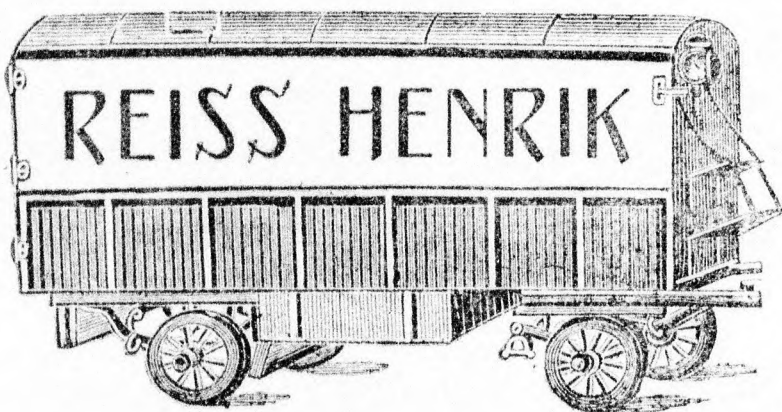
jan. 23-án társas utazást rendez (farsang alatt) Nizzába a «Magyar Utazási Iroda»: Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 14. szám.

Érdekes Könyvtár

című új könyvalakú szépirodalmi folyóirat első (karácsonyi) száma díszes kiállításban, tetszetős alakban, szokatlanul kiváló tartalommal jelent meg. Tartalma közül kiemelendők Mikszáth Kálmán, a kitünő elbeszélőnek «Batyus zsidó lánya» és «Pletyka» című rendkívül érdekes novellái. Ezenkívül gazdag rejtvénypályázati rovat, ismeretterjesztő apróságok stb. teszik a 64 oldalra terjedő füzet tartalmát. A lap előfizetési ára negyedévre 1 korona, mely összeg az

„Érdekes Könyvtár“

kiadóhivatalába (VIII., József-körút 65.) küldendő.

Bútorszállító.

A Műcsarnok és
Nemzeti Szalon
szállítója

Budapest,
VIII., Szentkirályi-u. 11.

CONTRATUSSIN

BAUER

szamárhurut, rekedtség, gégefő- és bronchialis catarrhus ellen.

1 palack 1 kor. 40 fillér. — 2 kor. beküldése után bérmentve küldi az egyedüli készítő
Vöröskereszt-gyógyszertár, Budapest, Andrásy-ut 84/a.

WANAUS JÓZSEF

fényképészeti készülékek és szükségleti cikkek gyári raktára

Telefon 867. BUDAPEST, IV., Deák Ferenc-utca 19. sz. Telefon 867.

A (Lampel) Wodianer ház.

— A legrégibb magyar könyvesház. —

Előttünk van a **Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)** cs. és kir. udvari könyvkereskedő cég kiadói jelentése a cég 1902. évi működéséről. Száraz könyvcímek szakszerű felsorolása ez a jelentés; de minden szárazságában is lüktető életről tesz bizonyosságot, nagyszabású üzleti tevékenységről, melyet ez az elsőrangú kiadó cég a magyar kultúra szolgálatában fejt ki. A cég üzletköre felöleli a szépirodalom és a szakirodalom csaknem minden ágát. Gyűjteményes vállalatok páratlan eszközei az ízlés és a művelődés népszerűsítésének. 214 kiadvány, díszművek, albumok, gyönyörű illusztrált munkák, tankönyvek, ifjúsági iratok, népies kiadványok — a gyümölcse az elmúlt év lankadatlan munkájának, amelyből kivette a részét a magyar irodalomnak és festőművészetnek csaknem minden számottevő tagja. A magyar kulturának egyik legrégibb és legerősebb oszlopa e cég.

A kiadói jelentés a következő címeket foglalja magában: Szépirodalom. Gyűjteményes vállalatok (Remekírók Képes Könyvtára, Magyar könyvtár, Fővárosi színházak mősora, Munkás Füzetek), Jogtudomány, Törvények, Hittudomány, Nevelés, Oktatás, Ének, Nyelvtudományok (Görög- és Latinnyelv, Magyar nyelv és irodalom, Francia-, Német-, Angol-, Olasz- és Tót-nyelv), Természettudomány és orvosiak, Történelem, Eletrajzok, Mennyiségtan, Ipar és Kereskedelem, Földrajz, Utleírások, Térképek, Ifjúsági iratok, Képeskönyvek, Vegyesek, Zeneművek, Jegyzékek.

Az irodalomnak egész encyklopédiája egy oly könyvjegyzék, mely a **Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)** nagy könyvesházából kikerül Kötetnyi könyvkellethez, hogy érdeme szerint ismertessük. Hát csak válogassunk belőle úgy találomra.

A szépirodalmi kiadványok közül ki kell emelnünk **Dóczi Lajos** munkái végleges kiadását, amelyből az elmúlt év folyamán három újabb kötet jelent meg és **Radó Antal** **Költők Albuma** című díszmunkáját, amely új, díszes, de olcsóbb kiadásban látott napvilágot.

A gyűjteményes vállalatok közül első helyen említjük a Remekírók Képes Könyvtárát, a cég eddigi legnagyobb kiadványát, amelynek második sorozata, újabb hét díszes kötet, népszerűsíti hazánkban a magyar és a világirodalom remekműveit.

A Magyar Könyvtár, amely a magyar közönségnek legkedveltebb olvasmánya, az elmúlt év folyamán érte meg fennállása ötödik esztendejét. 300-dik, jubiláris száma megjelenése alkalmából jubiláris katalogust adott ki a cég, amely száznál több magyar és külföldi író arcképét tartalmazza. A Magyar Könyvtár tavaly 49 új számmal bővült.

A Fővárosi Színházak Műsora 24 új számot adott, széthordva országszerte a fővárosi színházak sikert aratott premièrjeit és műsordarabjait.

A Munkás Füzetek-nek, a munkásosztály egyetlen magyar könyvtárának, tavaly jelent meg a második évfolyama, 20 újabb számmal gyarapítván ezt a jelentős szociálpolitikai vállalatot.

Valósággal káprázatos az az eredmény, amit Wodianerék egy-egy ilyen füzetes vállalattal, mint a Magyar Könyvtár és Fővárosi Színházak Műsora, az irodalom népszerűsítésének nagy kulturális munkájában értek el. Csak úgy találmra idézünk néhány íróat, aki ebben a két vállalatban, újabb időben, kiadóra talált. A Magyar Könyvtár-ban Gorkij, Petőfi, Apponyi Albert, Conan Doyle, Ouida, Turgenyew, Mikszáth, Maeterlinck, Jókai, Ambrus Zoltán, Shakspeare, Ignotus, Dóczy, Beöthy Zsolt, Goethe — a moderneknek és klasszikusoknak milyen impozáns gárdája ez! Pedig ez csak egy sorozat! És immár 300 ilyen füzet van forgalomban a külföld s a mi java íróink legszébb munkáiból.

Vagy a Fővárosi Színházak Műsora, mely potom pár krajcárért lehetővé teszi, hogy az ország legtávolabbi részén is már a premièr napján gyönyörködhessék mindenki a drámai Múza legújabb termékeiben. Brieux, Sudermann, Bisson, Ibsen, Sardou, Echégaray, Hauptmann, Gerhard, Géczy, Guthi—Rákosi Viktor, Rózsa Miklós,

Molnár Ferenc, Fényes Samu, Pekár Gyula, Somló Sándor, Martos Ferenc, Ohnet, Pásztor Árpád, Weber Pierre — minde nevek, melyeket éppen a legutóbbi hetek színlapjairól ismer a közönség — ebben a vállalatban kerültek a színpadról az irodalomba, másfélszáz elődjükkel egyetemben s itt maradandóbb helyre találtak, mint a színpad ingatag világában.

Valósággal koronája azonban mindeme életrevaló vállalkozásoknak a Remekírók Képes Könyvtára. A miről száz év előtt a magyar szellemi ujjászületés megindítói ábrándoztak, a mit Kazinczy nagy nyelv- és irodalomujító harcában, mint a művelődés legerősebb fegyverét és fokmérőjét dicsőített: az emberi szellem remek alkotásainak gyűjteménye, a magyar és a külföldi litteratura mesterműveinek díszes köntösű, illusztrált kiadása, a magyar műveltség bibliája valósul meg ebben a hatalmas vállalkozásban.

50 testes kötet lesz a gyűjtemény első sorozata, amely a legkiválóbb magyar írók, aesthetikusok, műfordítók és festőművészek közreműködésével fel fogja ölelni a magyar és világirodalom remekműveinek színét-javát. A világirodalom összes klasszikusainak remekei sok száz kötetben sem meríthetők ki, ép ezért tervezi a kiadó cég ezt az 50 kötetet a gyűjtemény első sorozatának. S mekkora jelentősége lesz ennek a vállalkozásnak művészi tekintetben! Benczur—Lotz—Székely—Zichy: e négy név a magyar festőművészet négy legnagyobb élő alakjának a neve, s hogy így egymás mellé került, az a Lampel-Wodianer-féle udvari könyvkereskedő cég érdeme, amely Remekírók Képes Könyvtára című nagy vállalkozása számára megnyerte e díszes quattrumvirátus közreműködését. Nagyszabású művészeti esemény lesz ime a Remekírók Képes Könyvtára, mert Zichy Madách-illusztrációi, s Benczur Gyula, Lotz Károly és Székely Bertalannak a vállalat számára készülő új illusztrációi egymagukban biztosítják a vállalat nagy művészeti jelentőségét. Irodalmi jelentőségét pedig eléggé bizonyítja, hogy Aischylostól—Reviczky Gyuláig benne lesz a világ minden klasszikusa.

Ha már a művészetéről van szó, nem lehet megfeledeknünk Wodianerék egy másik korszakalkotó kiadványáról sem, mely ugyancsak hiányzott a mi kezdetlegesen szegény művészeti életünkben: Azaz, hogy ez a kiadvány — melyről beszélünk — még csak terv, de Wodianerék nél semmi sem marad terv, ami életrevaló. A derék cég ugyanis hosszas előkészületek után nemsokára közrebocsátja «A Művészetek Története» című 4-5 kötetből álló és számos illusztrációval és műmelléklettel gazdagon díszített munkát, melyre a hazai művelt közönségnek és a magyar iskolának oly égető szüksége van, amely hivatva lesz a művészetek ismeretét és ami vele egyenlő jelentőségű: a művészetek szeretetét általánossá tenni.

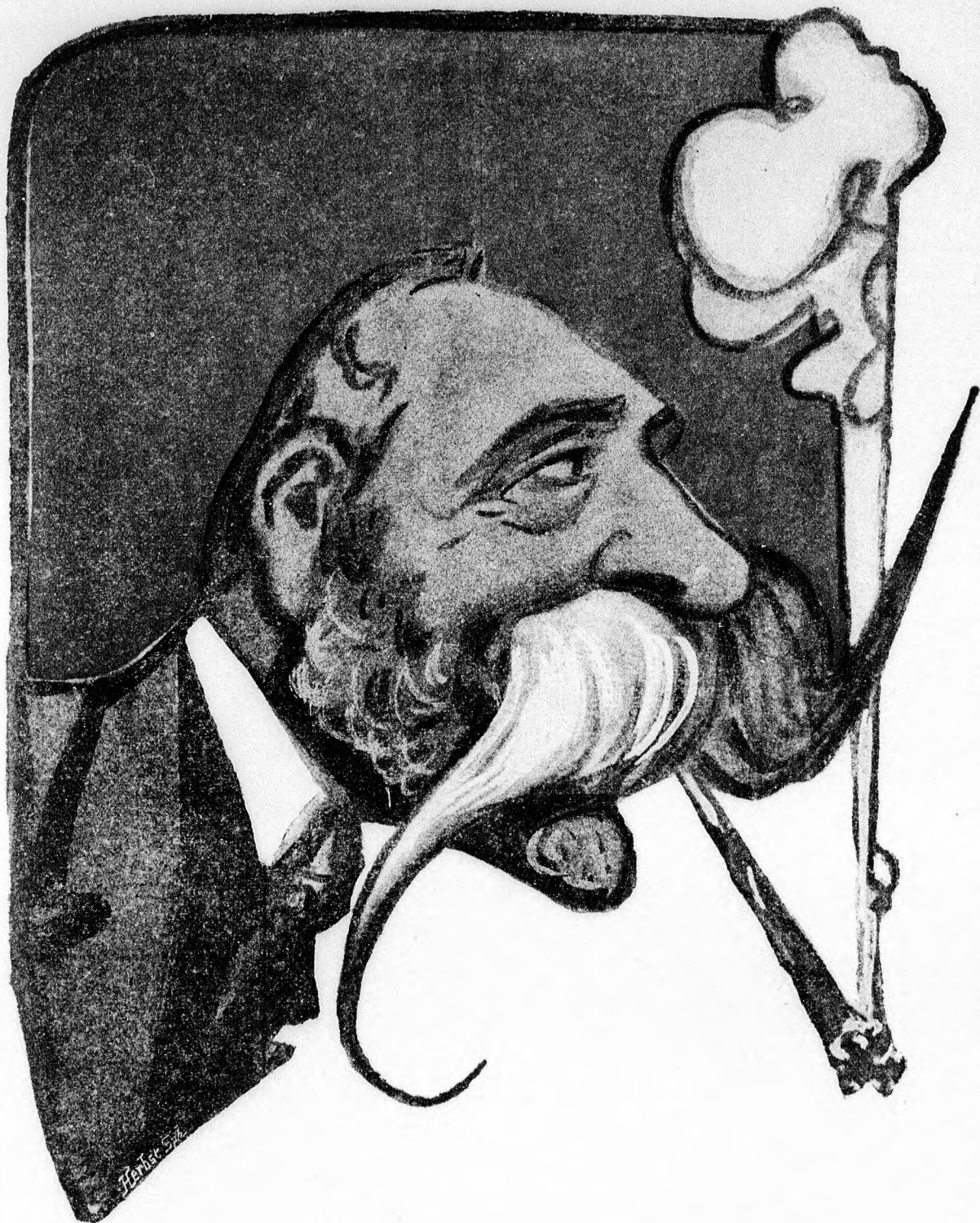
«A Művészetek Története» Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából jelenik meg és ez a körülmény egymagában is kezsedik a munka nagy jelentőségéről, elsőrendű kulturális fontosságáról.

«A Művészetek Történeté»-nek szerkesztésével a vallás- és közoktatásügyi miniszter, aki a nagy munkát a tanári kézikönyvtárba illeszti be, dr. Beöthy Zsolt-ot, az aesthetika egyetemi tanárát és a művészetek alapos ismerőjét, műkritikusaink legkiválóbbikát bízta meg, aki tudományos irodalmunk művelőinek egész sorát gyűjtötte maga köré, hogy a nagyterjedelmű munkának egyes részeit mindig oly író dolgozza föl, aki az illető kornak és népnek művészetével behatóbban foglalkozott, annak emlékeit — amennyire ez egyáltalában lehetséges — saját szemlélete alapján ismeri és a reá vonatkozó kutatások irodalmában jártas.

Ime, egy futólagos kép arról a nagyjelentőségű misszióról, melyet a Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) cég Magyarországon teljesít. Bizony ékebben beszél az ő könyvjegyzékek minden nagyhangú, hazafias frázisnál, amit annyit hallunk e bérce hazában — az irodalompartolásról. Ők igazán partolják a magyar irodalmat — vajha a közönség is méltányolná nemes törekvésöket s olyan mértékben fogyasztaná kiadványaikat, mint a mily pazar bükezűséggel ajánlja fel azokat a derék kiadó cég a magyar irodalom oltárára.

ÍRÓK TORZKÉPCSARNOKA.

I.

RÁKOSI JENŐ.

Mirtus!

A szép asszony egy pillantást vetett a tükörbe, aztán felsóhajtott:

— Tündérekém, édes tündérekém, aki annyiszor boldogított a szerelmesek alakjait, légy szíves egyszer a felnőtteket is gondodba venni egy kevéssé. — Ugy hallottam, hogy a kozmetikával is foglalkozol és ifjakká varázsolsz öregeket. — Nos, én nem kívánok ily sokat tőled, csak azt kérem, légy szíves az arcbőrömet visszavarázsolni olyanná, amilyen volt.

E pillanatban kopogtak az ajtón és feltűnően szép, elegáns ruhájú hölgy lépett a szobába.

— Engedtem a meghívásának és eljöttem!

— Ah! Kegyed a tündér? — — Szinte hihetetlen.

A tündér mosolygva mondta:

— Miért? Talán szebbnek képzelte?

— Oh dehogy... De... de ez a párisi ruha, ez a kifogástalan keztyű...

— Miért ne? Elvégre mi tündérek is tudjuk, mi a szép... No, de térjünk rá a kegyed bajára. Ah, kegyednek májfoltjai és bőratkái vannak! No, de sebjaj, nekem van rá biztos hatású csodaszerem. Itt van ez a tégely, kenje be reggel, este arcát a tartalmával és arca tiszta lesz, mint a — tündéréké.

A szép asszony örvendve ragadta meg a tégelyt, de aztán meglepetve mondta:

— Nini, hisz ez a Halápi budapesti gyógyszertárából való Mirtus-crème.

A tündér szégyenkezve lesütötte szemét és felsóhajtott:

— Mi tagadás benne! Ez a Halápi elleste bűvös konyhánk minden titkát és most ő gyártja csodaszereinket. Mi tündérek pedig mit csináljunk egyebet, mi vagyunk az ő agent-provocateurjei.

Kapható Halápi Frigyes «Apostolhoz» címzett gyógyszertárában, Budapest, VIII., József körút 64.

Mirtus-crème, kis tégely	---	---	---	---	1 korona.
« nagy tégely	---	---	---	---	2 «
Mirtus-pouder	---	---	---	---	1 «
Mirtus-fehérítő barna és vörös arc ellen	---	---	---	---	4 «

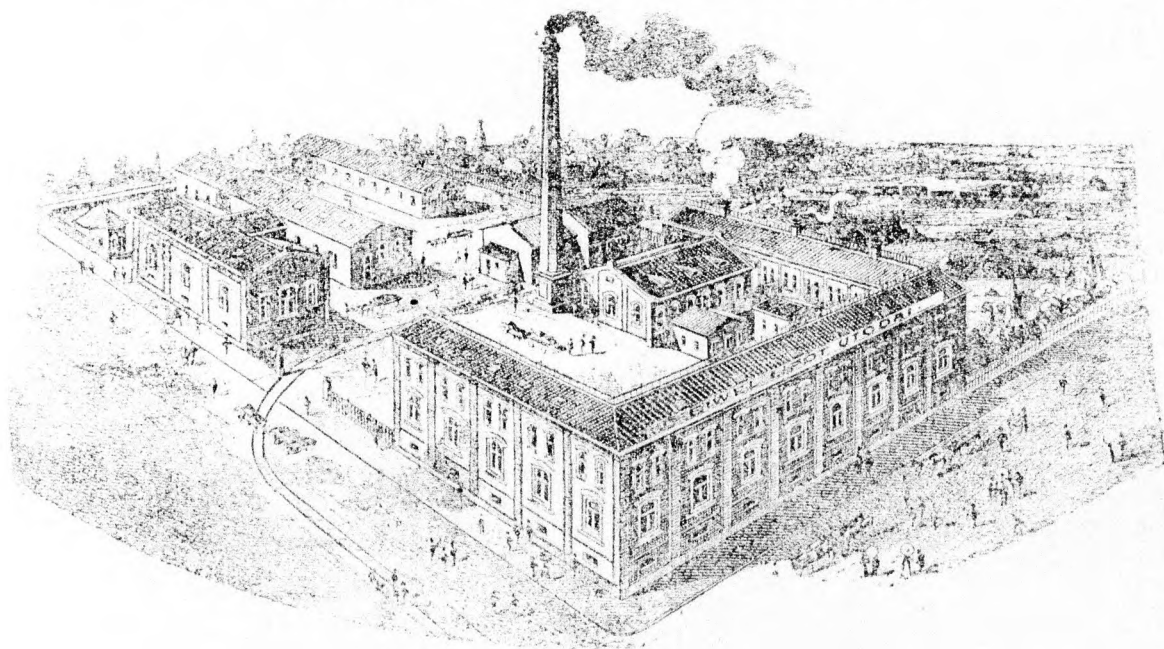

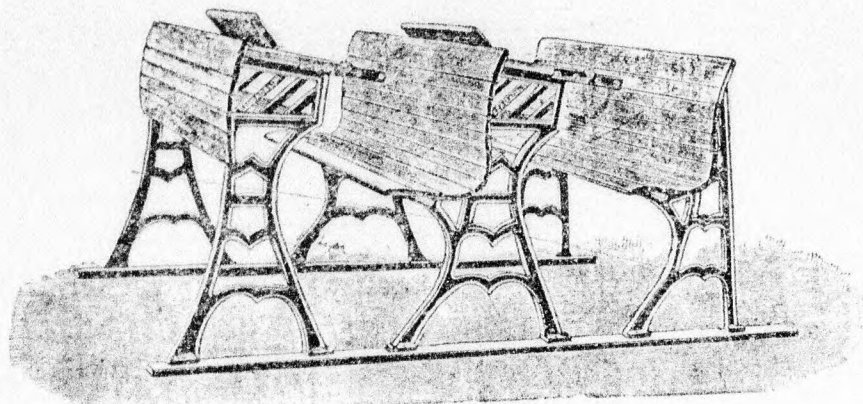
FEIWELIPÓT UTÓDAI
BUDAPEST
 IX. IPAR-UTCZA 4 SZ.

Az utolsó évtizedben Budapest IX. kerülete teljesen kifejlődött gyárvárossá alakult. Magas kéményekből kitóduló tömör füstgomolyák, a gépek zakatolása jelzi, hogy itt munka folyik. Egy-egy gőzkürt bömbölése mintegy jelzi a magyar ipar diadalát, elnémítja a hamis rágalmakat, melyet örökkön szórtak nemcsak a külföld, hanem hazánk is ezzel az egyszerű, súlyos kijelentéssel: «a magyar ipar semmi». Aki netán még most is kételkednék abban, hogy a magyar ipar hátramaradt a külfölddel szemben, az ne sajnálja azt a kis fáradságot, és menjen ki a Ferencvárosba, keresse fel az Ipar-utcát, ott fogja találni az ország legmodernebb irodabútorok gyárát.

E lapon illusztrált hatalmas épület-kolosszusban a látogató szíves kalauzra talál, ki a magyar irodabútoripar vívmányait sorra mutatja be, a célszerűbbnél célszerűbb irodabútor-dara-

bokat, ú. m. : szabadalmazott iskolapadok, melylyel már 300-nál több hazai iskolát látott el **Feiwel Lipót** utódai irodabútorok gyára.

Figyelemreméltók a gyár gyermekpadjai házi használatra, minthogy a gyermek kénytelen otthon tanuláskor ülni, melyhez legalkalmasabb egészség s testtartás szempontjából az úgynevezett «Reform» gyermekpad, mely minden szülőnek ajánlható.

Az itt bemutatott bútorunikumon kívül a leggyönyörűbb különféle hasznos és irodabútorokat találjuk a gyártelepen. A legkülönfélébb íróasztalok, álló íróasztalok, osztályozó szekrények, tanácskozó asztalok, másoló asztalok, fiókos írógép-asztalok, hajlított fabútorok, előszobafalak. Itt nem sorolható fel az a sok, igazán gyönyörű látványosság,

melyről mindenki személyesen meggyőződhetik: **Feiwel Lipót** utóda, **Feiwel Mór** és **Zaitschek Jaromir** iskola- és irodabútorok gyárában, Budapest, IX., Ipar-u. 4. (Telefon 59—30.)

ÍRÓK TORZKÉPCSARNOKA.

II.

HERCZEG FERENC.

☛ IRODALMI UJDONSÁG! ☛
A LEGSZEBB, MODERN DÍSZMŰ!

KORONGHI LIPPICH ELEK KÖLTEMÉNYEI

a magyar irodalomban páratlanul álló művészi díszszel, kötetben jelentek meg a PALLAS irodalmi és nyomdai részvénytársaság (V. ker., Honvéd-utca 10.) kiadásában. A kötet írója a magyar szépművészeti és költői irodalomnak egyik régi, előkelő munkása, akinek magasröptű, bensőséggel teli, szép költeményeiben két évtized óta gyönyörködik a művelt olvasó-közönség. Költészete egy igazi művészlélek megnyilatkozása.

E költemények eszményi tartalma és alakja ihlette meg két kiváló művészünket: KRIESCH Aladárt és NAGY Sándort, hogy művészi izlésük és tudásuk egész tárházát kiaknázzák a gazdag színpompájú versek illusztrálására. A költővel rokon művészelkek lelkesedése teremtette meg e harmónikus, szép munkát, mely egyaránt díszére válik a magyar költészetnek és a magyar képzőművészetnek.

E kötet művészeti díszai és gyönyörű rajzai a Nemzeti Szalon 1903. évi rajzkiállításán állami díjjal való kitüntetésben részesültek. — A képek összes eredeti példányait az Orsz. m. kir. Iparművészeti Múzeum vásárolta meg. — Az albumszerű nagy díszkötetből a kötött példány ára 16 korona, a fűzött példány ára 12 korona. A kötet minden könyvkereskedésben kapható, vagy közvetlenül a Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaságnál (V., Honvéd-utca 10. szám) rendelhető meg. A kötet művészeti részének a beosztása a következő:

a bekötési táblát rajzolta Kriesch Aladár,
 a kötet béllés-papírosát rajzolta Nagy Sándor,
 a «Sappho»-ciklus képeit és keret-díszait rajzolta Kriesch Aladár,
 a «Mesék» ciklusának képeit és keret-díszait rajzolta Nagy Sándor,
 az «Énekek» ciklusának képeit és keret-díszait rajzolta Kriesch Aladár,
 az «Emlékek» ciklusának képeit és keret-díszait rajzolta Nagy Sándor.

A könyv művészeti díszítését intézte Czákó Elemér, az Orsz. m. kir. Iparművészeti Múzeum könyvtárnoka.

E kötet már művészeti újszerűségénél fogva is eseménye lesz az idej könyvpiacnak s bizonyára óriási feltűnést fog kelteni a külföldön is, hol a magyar reproductív művészet, iparművészet és főleg a modern nyomdai technika nagy diadalát fogja hirdetni. Karácsonyi ajándéknak szebb művet nem produkált még eddig a magyar könyvpiac bizonyára s e könyv előállítása dicsőséget fog hozni a Pallas-nak is.

Rendkívüli könyvárleszállítás!

Az új magyar és világirodalom fölöttébb becses munkáiból tekintélyes könyvtárt lehet összeállítani igen olcsó áron.

A következő oldalakon felsorolt könyveket a kitett **leszállított áron** szállítjuk, — **ezenkívül**

20	korona vagy azon felüli rendeléseknél külön engedmény még a leszállított áraból	5%
50	“ “ “ “	10%
100	“ “ “ “	20%

Tehát: a ki

20	kor. leszállított árú könyvet rendel, csak	19	koronát fizet
50	“ “ “ “ “ “	45	“
100	“ “ “ “ “ “	80	“

Az árak koronaértékben értendők.

Egy és ugyanazon műből esetleg több példányt is lehet rendelni a felsorolt kedvezmények mellett

A vitelbér a rendelőt terheli.

A rendeléseket csakis készpénzfizetés mellett intézzük el, és pedig vagy az összeg előleges beküldése után, vagy utánvét mellett.

PALLAS

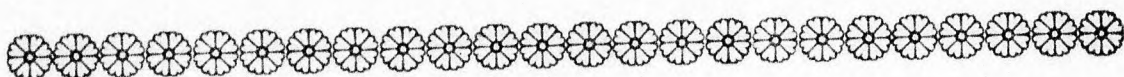
irodalmi és nyomdai részvénytársaság
könyvkiadóhivatala

Budapest, V. ker., Honvéd-utca 10. szám.

Regények, szépirodalmi művek, színművek, ifjusági iratok, költemények.

- d'Annunzio Gabriele.** Az ártatlan. Regény. Izléses, színes czímborítékba füzve.
Bolti ára 1.— Leszállított ára ..... —.60
- Barang:** 1848—49. A magyar szabadságharcz története. A tanulóifjuság számára. Díszes vászonkötésben. Bolti ára 4.—, leszállított ára ... 2.40
- Bársony István.** A róna és az erdő, Feszty Árpád és Olgyay Ferencz illusztrációival. Gyönyörű díszmű, amelyet úgy a kiállítása, mint a tartalma a magyar könyvirodalom maradandó becsü, legremekebb munkái közé emel. A könyvhöz mellékletképpen csatolt tíz színnyomatu, művészi képet Feszty Árpád és Olgyay Ferencz alkotta. Egytől-egyig megannyi értékes festmény hatását teszi valamennyi. A szöveget pedig Bársony István írta, akinek a neve a mai magyar irodalomban már valóságos program. Nincs ma senki más, aki a magyar földről, a magyar népről, a magyar természetről oly határtalan ragaszkodással, annyi igazsággal, a közvetlen tapasztalatokból folyó oly bensőséggel, oly tökéletes megfigyeléssel s annyi költői hangulattal írta, mint ez az elsórangu írónk, aki mintha ezer szemmel látná a természet csodaszépségeit, amelyekről árnyalatokban és színezésben véghetetlenül gazdag nyelven zengi változatos és kifogyhatatlan költő himnuszát. Bolti ára ..... 12.—
Leszállított ára ..... 9.—
- Benedek Elek.** Történetek a gyermekszobából. Elbeszélések. Bolti ára füzve 2.—
Leszállított ára 1.20
Bolti ára kötve 4.—, leszállított ára 2.40
Benedek Elek legszebb 17 elbeszélését tartalmazza e könyv. Tartalom: A gyermekszoba. — Aranyvirág beteg. — Marcsi megy az iskolába. — Kelep! Kelep! — Az első egzámen. — Nyaralunk. — Utazunk. — Vendégek vagyunk. — Gyerünk a ligetbe. — Jön a Mikulás. — Évforduló. — Bándi Miklós. — Szemerjai Margit. — Az öreg Bándi. — Egy estém otthon. — Gyere haza már. — Bukás után.
- Beck Blanka** versei. Előszóval Bródy Sándortól. Bolti ára ..... 3.—
Leszállított ára 1.80
- Beck Lajos.** «Uj nemzedék». Regény, ára ..... 3.—
- Bródy Sándor.** Király-idyllek. — Lajos király válik. — Mátyás király házasít. — A fejedelem. Bolti ára 2.—, leszállított ára 1.20
- Dostojevszky M. Fedor.** A játékos. Orosz regény. Színes czímborítékba füzve. Bolti ára 1.—, leszállított ára ..... —.60
- Haggard Rider.** A hamis próféta. Angol regény. Bolti ára füzve ... 1.—
Leszállított ára ..... —.60
- Kóbor Tamás.** «Az élet ára». Regény, ára ..... 2.—
- Lovik Károly.** Doktor Pogány. Regény. Bolti ára 2.—, leszállított ára 1.20
A rövid idő alatt nagy hírnévre szert tett író e legújabb művében a nőkérdeccel foglalkozik, rendkívül érdekes és vonzó modorban dolgozva föl tárgyát.
- Maurier George.** Egy örült naplója. Angol regény. Bolti ára füzve ... 2.—
Leszállított ára 1.20
- Molnár Ferencz.** Józsi és egyéb kis komédiák. Márk Lajos rajzaival. Bolti ára 3.—, leszállított ára ..... 2.—
Tartalmazza a nagy népszerűségü «Józsi» gyerekről szóló tárczákon kívül a közkedvelt fiatal író rajzait és kis elbeszéléseit, melyeket Márk Lajos, a kitünő illusztrátor számos karrikaturája díszít.

Oller Narciso. A pillangó. Spanyol regény. Bolti ára füzve	1.—
Leszállított ára	— .60
Prévost Marcel. Nimbâ. Abessziniai történet. Női levelek. Bolti ára füzve	1.—
Leszállított ára	— .60
Sienkiewicz Henrik. Öt kövessük és egyéb elbeszélések. Bolti ára füzve	1.—
Leszállított ára	— .60
Tartalom: Öt kövessük. — Honvágy. — A forrásnál. — Tévedések vigjátéka.	
Theuriet André. Egy gyenge pillanat. Regény. Bolti ára füzve	1.—
Leszállított ára	— .60
Tolstoj Leó gróf. Karenin Anna. Regény két kötetben. Bolti ára füzve	6.—
Leszállított ára	3.60
— Dolgozások, a míg mécsetek ki nem alszik. Regény a kereszténység első korszakából. Bolti ára füzve 1.—, leszállított ára	— .60
Zola Emil. A martalék (La curée). Regény. Bolti ára füzve	1.—
Leszállított ára	— .60

Nemzetgazdasági írók tára.

Kiadja a m. tud. akadémia nemzetgazdasági és statisztikai bizottsága.

- Hume Dávid** közgazdasági tanulmányai. Angolból ford. Kőrösi József. Előszóval Kautz Gyulától. Bolti ára 3.60, leszállított ára 1.80
Tartalma: A kereskedelemről. — A művészetek és mesterségek finomulása. — A pénzről. — A kereskedelmi féltékenységről. — Az adókról. — A közhitelről. — A régi államok népességéről.
- Quesnay és Turgot munkáiból.** Francziából fordította és bevezetéssel ellátta Fenyvessy Adolf. Bolti ára 2.40, leszállított ára 1.20
Tartalma: Quesnay: Általános alaptételek. — Turgot: Észrevétel a javak képződéséről és eloszlásáról.
- Ricardo Dávid.** A közgazdaság és adózás alapelvei. Fordította Láng Lajos. Bolti ára 6.40, leszállított ára 3.20
A magyar közgazdasági irodalom, a mely éppenséggel nem mondható kiválóképpen gazdagnak, rendkívül érdemes, kiváló munkával gyarapodott Ricardo világhírű munkájával.
- Smith Ádám.** Vizsgálódás a nemzeti vagyonosság természetéről és okairól. Fordították Enyedi Lukács és Pólya Jakab. Bevezetéssel Kautz Gyula által. 4 kötet. Bolti ára 18.—, leszállított ára ... .. 9.—
Tartalma: A munkamegosztásról. A pénz eredetéről és használatáról. Az árúk természetes és piaci áráról. A munkabérről. A földjádékról. A vámvisszatérítésekről. Kiviteli jutalmak. A kereskedelmi szerződésekről. Az adókról. Jádékadók. A földjádékadók.
- Schmidt József.** A magyar gazda hitele. Az orsz. magy. gazdasági egyesület által 2000 frt díjjal jutalmazott pályamunka. Bolti ára ... .. 2.—
Leszállított ára ... .. 1.—
Tartalma: Közép-, kisbirtokos és birtok fogalma, kiterjedése, aránya az ország területéhez. — A haszonbérlő. — A kis-, középbirtokos és haszonbérlő-osztály hitelszüksége. — A mezőgazdasági hitel nemei. — A közép-, kisbirtokos és bérlő-osztály hitelszükségletének és hitelképességének nagysága. — A közép-, kisbirtokos és haszonbérlő-osztály hitelforrásai. — A kis-

Különféle művek.

- Boncz Ferencz.** A vallás körüli felségjogok. Bolti ára ... 2 kor. 80 fill.
leszállított ára ... 1 kor. 40 fill.
- Dr. Félegyházy Ágost.** A budapesti áru- és értéktőzsde áruüzleti szokásai.
Bolti ára 4 kor. leszállított ára ... 2 kor.
- Magyarország kézi atlasza.** 75 térkép. Tervezte: Gönczy Pál, szövegét
írta dr. Thirring Gusztáv. Bolti ára félbörkötésben 12 kor., leszállított
ára ... 9 kor.
- Görgei István.** *Magyar-német és német-magyar vasuti szakszótár.* A legújabb szak-
tudományi művek, szolgálati utasítások és hivatalos iratok nyomán az összes
műszaki és igazgatási vasuti szolgálat számára. 2 kötet. Bolti ára 10 kor.,
leszállított ára ... 5 kor.
- E szótár minden vasuti tisztviselő részére majdnem nélkülözhetetlen.
- Dr. Herczegh Mihály.** Magyar házassági jog. A hazai és külföldi jogforrások,
törvényjavaslatok és országgyűlési előmunkálatok felhasználásával. Bolti
ára 4 kor. 80 fill., leszállított ára ... 2 kor. 40 fill.
- Horváth Gyula.** Partikularizmus. Bolti ára 2 kor., leszállított ára ... 1 kor.
- József főherceg.** A cigányokról. A cigányok történelme, életmódja, nép-
hite, népköltése, zenéje, nyelve és irodalma. Bolti ára 3 kor. 20 fill.,
leszállított ára ... 1 kor. 60 fill.
- Kováts Gyula.** A párbér jogi természete. Bolti ára 2 kor. 40 fill., leszállított
ára ... 1 kor. 20 fill.
- Kálnoki Henrik.** *Az új pénz.* A valutaszabályozás népszerű kátéja. Ötödik
átdolgozott kiadás, az új pénznemek természetes nagyságu rajzaival és
átszámítási táblázatokkal. Bolti ára 50 fill., leszállított ára ... 25 fill.
- Kovács János.** Latin-magyar zsebszótár Q. Horatius Flaccus műveihez. Bolti
ára 2 kor. 80 fill., leszállított ára ... 1 kor. 40 fill.
- Magyarország.** Külön lenyomat a Pallas nagy Lexikonából. Második bővített
kiadás. A szövegben 16 ábra; külön mellékletül 54 kép, ezek közt 19 szín-
nyomat, 1 réznyomat és 13 térkép. Bolti ára füzve 10 kor., leszállított
ára 5 kor. Kötve bolti ára 12 kor., leszállított ára ... 6 kor.
- Dr. Moldoványi István.** Ipari törvénytár. Az iparra vonatkozó törvények és
rendeletek gyűjteménye. Két vaskos kötet. Bolti ára 16 kor., leszállított
ára ... 8 kor.
- Pártényi József.** Utmutatás az elektromos világítás berendezésére. Bolti ára
60 fill., leszállított ára ... 30 fill.
- Solymásy E. Oszkár.** A magyar iskolahajó kérdése. Bolti ára 1 kor., leszállított
ára ... 60 fill.
- Gróf Széchenyi Dénes.** Esmék a lovaglás és kocsizás köréből. Bolti ára
4 kor., leszállított ára ... 3 kor.
- Toldy Ferencz.** A vasuti szállítási szolgálat kézikönyve. Bolti ára 10 kor.
leszállított ára ... 5 kor.
- Trux Hugó, rónaszéki.** A magyar örökösödési eljárás. Bolti ára 7 kor.
20 fill. leszállított ára ... 3 kor. 60 fill.
- Walther Rezső.** A bankügyletek. Gyakorlati kézikönyv. Bolti ára 4 kor.,
leszállított ára ... 2 kor.
- Dr. Wetzel Gyula.** A találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII.
törvénycikk, valamint az ennek életbeléptetésére vonatkozó rendeletek
magyarázata és a találmányi szabadalmakra vonatkozó összes törvények
és rendeletek egybeállítása. Bolti ára 5 kor., leszállított ára ... 2 kor. 50 fill.

Kérjük a rendelő-lapot czímünkre zárt borítékban elküldeni.

Megrendelő-lap.

Alulírott a Pallas könyvkiadóhivatalától Budapest, V. ker., Honvéd-u. 10.,
ezennel megrendeli a rendkívüli árleszállítási jegyzék alapján a következő könyveket:

Az összeget   utalványon küldöm.
                     utánvenni kérem.

Kelet: .....

Név: .....

Lakhely: .....

(Olvasható aláírást kérünk.)

Szegő-szanatórium Abbaziában.

Amint a hajó Abbazia felé közeledik, már messziről egy derűs, nyílt loggiájú palota mosolyog az érkező felé. Babér- és pálma-keretében a boldog nyugalom hajlékának látszik. Ez a palota: dr. Szegő Kálmán nagyfényű sanatóriuma; olyan, mint egy pompás márvány-páholy, amelynek kényelme egyenest a szabad tengerre és annak áldásos gyógyító erőire nyílik.

Az intézet modern kényelemmel és teljes hygienikus berendezéssel ellátott 2 lakóépületből, gyermek-játékcsarnokból és a sanatórium mellékhelyiségeit felölelő hátsó épületekből áll.

Az intézet főépülete 30 világos és tágas szobát foglal magába, melyek közül 21 a délkeleti fekvésű tengerparti frontra, 9 a park felé tekintő nyugati oldalra néz. A tengerparti fronton lévő szobák előrészét külön-külön üvegezett loggiák képezik, hogy a szabad levegő-kúra kedvezőtlen időben is teljes mértékben kivihető legyen. A loggiák üvegfalai nyáron teljesen eltolhatók, azonkívül a nap ellen automatikus vászonredőnyök védik.

A főépület minden emeleti traktusában egy tágas fürdőszoba áll a vendégek rendelkezésére, hogy kedvezőtlen időben közvetlen közelben találják meg tengeri fürdőjüket. Földszinten van a szívbetegek részére fentartott szénsavas fürdő elhelyezve. A nagy hydropathikus intézet a felső épületben található.

A főépület földszintjét a társalgó-, olvasó-, reggeliző- és játszó-szobák foglalják el.

Az intézet fő- és melléképületeit üvegezett folyosók kötik össze.

Az egész épület közvetlenül a tengerparton fekszik és hatezer négyszögméter kiterjedésű délszaki park övezi, amelyek örök pompájukkal télen is a tavasz búbajos képével veszik körül a vendéget.

A sanatórium a gyógyhely zajosabb központi életétől néhány percnyire kiesőleg nyugalmat és csöndes menedéket

nyújt a pihenést áhítozónak és ezen nyugalom célbavételével alkottattak az intézet egyéb institúciói is.

A szórakozást és társaságot keresők az intézet közös társalgóját, éttermét, gazdag könyvtárát, hirlapjait és zongoráját használhatják föl.

Az intézet kor- és nemkülönbség nélkül befogadja a különféle betegségben szenvedőket és betegségek után üdülésre szorulókat.

Gyermekek 6 éven túl kíséret nélkül is elhelyezhetők az intézetben. Ily kíséret nélkül felvett gyermekek a leggondosabb felügyeletben és szeretetteljes gondozásban részesülnek. Elbánásuk minden irányban a családiasság jellegével történik. Lakószobájukban kettesével foglalnak helyet s szomszédságukban állandóan az intézeti felügyelő tartózkodik. Megfelelő testi és szellemi foglalkoztatásukkal egy intézeti gyermekkertésznő és tanítónő van megbízva, kiket a gyermekek közvetlen gondozása is megillet. A gyermekek játékaikban is rendszeres vezetés alatt állanak. Az intézeten kívül való sétáik csak intézeti ellenőrzés mellett engedélyeztetnek. A kíséret nélkül felvettek szülői hetenként értesítetnek gyermekeik hogylétéről.

Az épület minden helyiségét, valamint a parki utakat is villany világítja és a monte-maggiorei forrás vezetéke látja el egészséges ivóvízzel.

Az intézet felső épületének földszintjét egy modern alapon berendezett és vezetett tengeri vízgyógyintézet foglalja el, melyben a vezető orvos személyes ellenőrzése mellett, az összes vízprocedurák alkalmazásba jönnek.

A felnőtt betegek gyógykezelésében mint rendelő, illetve consiliarius orvosok: Dr. Fodor Géza egyet. magántanár, Korányi tanár volt első assistense, Dr. Glax Gyula kormánytanácsos, egyet. professor és Dr. Mahler Gyula a szívbetegek osztályának vezető orvosa vesznek részt.

Első Magyar Üveggyár R.-T.

BUDAPESTEN, V., Ferenc József-tér 3. sz. (Diana-fürdőház.)

Kristályüveg-készletek nagy választékban, mérsékelt árak mellett. Mindennemű üvegáru nagy raktára

Köhögés és rekedtség ellen csak valódi Réthy-féle Pemetefü-czukorkát használjon!

Margit-crème. Földes Kelemen aradi gyógyszerháza mindenképpen híres az országban, de hírnevét főleg kozmetikai tudományának köszönheti. Májfoltok, bőrratkák ellen általában szépítőszerek alig használnak ma már más hölgyeink, mint a Margit-crémet (1 nagy tégely 2 kor., kicsi 1 kor.) vagy a Margit-hölgyport (1 doboz 1 kor. 20 fill.), s azok az asszonyok, kik adnak valamit teintjükre, nem mosdanak mással, mint a Margit-szappannal (1 db. 70 fill.). Sok asszony szépségének titkát ha hiába kutatjuk, gondoljunk Földes Kelemenne, s a titok zára nyomban lepattan.

Szájpadlás nélküli műfogak.

Fölöslegessé teszik az inylemez használatát. A szájból kivenni nem kell és nem is lehet. Egy óra idő alatt tökéletesen lehet vele beszélni és rágni. 10 évi jótállás. **Barna J.** Egyedüli specialista a szájpad nélküli műfogak készítésében. Budapest, Kerepesi-út 26. szám. Vidékiek megvárhatják.

Eszményi kebel

és harmonikus tele testalkat érhető el a Vértességyházi Gyógyszerész-féle Robose által, mely az egészségre nézve teljesen ártalmatlan, diätetikus szer. Meglepő hatások, számtalan hálnyilatkozatok. Aranyéremmel, díszkereszttel és díszoklevéllel kitüntetve a Róma-, Ostende-, London- és Párisban tartott kiállításokon. 1 doboz 6 kor. 6 kor. 65 fill. előleges beküldése ellenében díszkrét frankoszállítás.

Vértességyházi és Társai, Kosm.-gyár által, Lugos 277. sz. Bánát.